

מעמקים

מעובד מתוך שיעורי הרב יצחק שפירא

ראש ישיבת 'עוד יוסף חי'

בס"ד | פרשת ויצא | תשפ"ה | גיליון 25

כיצד אפשר 'ללכת עד
הסוף' ולא להרגיש
מדומיין?

התוועדות יום הח"ן

(עמוד 29)

4 מדרגות של הרגשת
רחמי ה'

שיעורים בפרק
בעבודת ה' (4)

(עמוד 21)

מה אנחנו רוצים
שיולד מחדש מתוך
המלחמה?

לגלות שהעולם הוא
אלוקי

(עמוד 6)

הַקְדָּמַת הַמַּעֲרָכָה

שבת שלום לקוראי מעמקים היקרים! לפניכם עלון חדש מלא בתוכן – מאמרי 'השכלה' ו'עבודה', והתבוננויות מרתקות.

המאמר הראשון, **צוואת לבן הארמי לעם ישראל בניו**, הוא מאמר קצר וקליל העוסק בתפיסת העולם של לבן ממנה יעקב מוכרח לברוח.

במאמר השני, **לגלות שהעולם הוא אלוקי**, נשתתף בהתוועדות סוערת לכבוד הילולת אדמו"ר האמצעי שהתקיימה שנה שעברה בצל המלחמה.

לאחר מכן נמשיך ל**שיעורים בפרק בעבודת ה' (5)**, סדרת שיעורים שאנו בעיצומה על המאמר החשוב 'פרק בעבודת ה' של מו"ר הרב יצחק גינזבורג שליט"א, בהם אנו מגלים מהו התיקון השורשי לבעיות הנפש.

במאמר הרביעי נשתתף בהתוועדות נוספת, **התוועדות יום הח"ן**, שהתקיימה בכ"ח חשון (יום הח"ן של השנה) לכבוד יום ההולדת ה-80 של מו"ר הרב יצחק גינזבורג שליט"א. מזל טוב מזל טוב!

ולבסוף, נשמע את **השאלות המעניינות בעבודת ה'** ששואלים בחורי ישיבת דורשי יחודך מידי שבוע, ונחכים מהתשובות המפתיעות שהם מקבלים.

שבת שלום ומבורך,

המערכת.

צוואת לבן הארמי לעם ישראל בניו

מהי התפיסה האלוקית של לבן שגורמת לו לשקר כל כך הרבה? האם אנו גם מחזיקים באמונתו של לבן? בואו ללמוד להתפלל מדרכו של לבן הארמי...

כולה היא אך ורק אפשרי, אפשר שיהיה כך ואפשר שיהיה כך, ממילא הוא לא מייחס חשיבות למה שקורה בפועל, אלא אך ורק לפרשנותו על המתרחש.

באופן פשוט אנו יכולים לתאר את מדרגתו של לבן הארמי כמדרגה מאוד גדולה בעבודת ה', כל המציאות הגשמית לא חשובה ולא תופסת מקום. את הצבע הלבן אנו פוגשים אצל הכהן הגדול בעבודת יום הכיפורים אותה הוא עושה בבגדי לבן, גם שם אנו בעצם אומרים שהמציאות היא לא כל כך מוצקה ויציבה. על אף שעשינו עבירות רבות במשך השנה, ביום כיפור אנו מבקשים מה' שיסתכל בצורה מעט שונה, אנו מבקשים ממנו שלא ייחס כל חשיבות לעוונות עליהם עברנו.

כאשר אנו ניגשים לעבוד את ה', וודאי שאנו צריכים להבין שמצד הקב"ה כל המציאות הגשמית אינה מחויבת וממילא ישנו ממד שאינה חשובה כל כך. זאת דרכו של לבן הארמי, הוא מסתכל על המציאות כמו שהיא אצל ה' ברובד גבוה מאוד, והוא טוען שכל מה שקורה במציאות הגשמית לא באמת משנה. כך במידה רבה לבן הארמי נשאר מנותק מהמציאות, עליו אנו אומרים בהגדה של פסח 'בעבר הנהר ישבו אבותיכם', עבר הנהר הוא מקום רחוק משאר האנשים ומהקשר למציאות.

בפרשת השבוע פרשת ויצא, ישנם שתי דמויות משמעותיות שמתעמתות ביניהם, יעקב אבינו ולבן הארמי. בסוף פרשת תולדות יצחק ורבקה שולחים את יעקב אבינו לקחת אשה דווקא מבנות לבן. הדרישה של יצחק ורבקה שיעקב יקח אשה מבנות לבן, מפתיעה. הסיבה שיעקב ורבקה לא רוצים שיעקב יתחתן עם בנות כנען היא בגלל מנהגייהם הרעים, אך גם לבן הארמי לא היה צדיק גדול, מדוע יצחק ורבקה רצו שיעקב יתחתן דווקא עם בנותיו? לבסוף רחל ולאח בנות לבן הארמי הן אלו שבנו שתייהן את בית ישראל, כך שכולנו - עם ישראל, בנינו גם של לבן הארמי.

במאמר שלפניכם ננסה להבין מהי תפיסת עולמו של לבן ומהי תפיסת עולמו של יעקב, מה המלחמה בניהם, וממילא כיצד עלינו לברר את הטוב מלבן הארמי.

לבן הארמי – אצל ה' הכל אפשר

לבן הארמי מתואר בתורה כשקרן גדול, הוא מחליף את רחל בלאה ומחליף את משכורתו של יעקב, חז"ל אף מתארים את שקריו של לבן באריכות מופלגת. כדי שאדם יהיה שקרן מוצלח, הוא חייב להסתכל על המציאות בצורה שונה לחלוטין משאר האנשים. בעוד שאדם רגיל מייחס חשיבות רבה לכל דבר שקורה במציאות, בעיני השקרן שום דבר שקורה לא באמת חשוב, הדבר היחיד החשוב הוא היכולת של האדם להסביר את המציאות כאוות נפשו. בעיני לבן כל המציאות

לבן הארמי טוען שבתוך המציאות הכל אפשר, גם כאשר יעקב אבינו טוען שיש עניין במציאות הגשמית ושצריך לעבוד את ה' דווקא בתוך המציאות, לבן פשוט 'מכיל' אותו ואומר שגם זה אפשרי. כאשר לבן הופך את המציאות לנזילה ומכילה הוא בעצם מוחק את האישיות של יעקב. לבן כולא את יעקב אבינו בכלא של פלורליזם ההופך את רצונותיו של האדם לחסרות משמעות. כל טענה שיעקב יעלה באוזני לבן תיענה בתשובה ש'זו האמת שלך', ממילא יש לה מקום אך אין לה משמעות ואין מי שיתייחס אליה ברצינות. השיטה להתמודד עם אדם כלבן שאינו מתייחס לטענתו של העומד מולו, היא פשוט לברוח ולהתנתק.

מאותה סיבה ה' אומר ללבן השמר לך מדבר עם יעקב משוב עד רע, ה' לא רוצה שלבן גיד ליעקב שמה שהוא עושה זה טוב, כי גם כאשר הוא אומר שזה טוב הוא משאיר את הניגון של אפשרי המציאות, וממילא הוא מחליש את התוקף של בחירתו של יעקב. ה' לא רוצה שלבן יכה את עבודתו של יעקב ולכן הוא אומר לו אל תתקרב אליו, הישאר רחוק ממנו כדי שעבודתו תישאר בשלמותה.

מבני בניו של לבן...

אנו רואים שחשוב ליצחק ורבקה שיעקב ישא לאשה את בנותיו של לבן. כך עם ישראל שיצא מיעקב אבינו, יוצא גם מלבן הארמי. מצד אחד אנו בנים של יעקב אבינו הממחיש לנו שעיקר ענייננו זה לעבוד את ה' בתוך המציאות הגשמית, אך חשוב לשוב ולהדגיש שאנו גם מבניו של לבן הארמי.

יעקב מסמל את החשיבות של עבודת האדם בעולם הזה, ואת הרצון העז של ה' שתהיה לו דירה בתחתונים. לבן מסמל את ההבנה שכל מה שאני פועל ויפעל במציאות באמת הכל ה' עושה, ואני רק מסייע שאין בו ממש או חשיבות. כאשר אנו

לעומתו, יעקב אבינו מסתכל על המציאות בצורה שונה לחלוטין. יעקב אבינו עובד ארבע עשרה שנה כדי להתחתן, יעקב אבינו טוען שישנה חשיבות רבה לכל פרט ולכל מעשה שקורה במציאות. כאשר יעקב אבינו רוצה להוציא את הצאן מתחת ידו של לבן, הוא לוקח מקלות ועושה בהם 'פצלות לבנות מחשף הלבן אשר על המקלות'. גם בהסכם עצמו שבין יעקב ללבן, כל גדי נקוד וטלוא יהיה של יעקב. בעוד שטענתו של לבן שהכל לבן – אפשר כך ואפשר כך, יעקב אבינו טוען שאמנם יש ממד בו הכל לבן אך ישנו ממד שגם למציאות עצמה יש חשיבות. יש 'פצלות לבנות', אך ישנם חלקים חומים ושחורים – בהם המציאות היא דווקאית.

יעקב טוען שמצד ה' הכל אפשר, אך ה' רצה שיהיה לו דירה בעולם הזה הגשמי דווקא. ה' רצה שיהיה בני אדם בעלי בחירה שיעבדו אותו, לכן כאשר מגיעים למעשה בפועל, צריך לעבוד דווקא באופן מסוים. יעקב טוען כלפי לבן שהוא מתעלם מהבחירה של ה' שיהיה עולם בעל גבול, אם אנו אומרים שהכל אפשר אין משמעות לבחירה וממילא אין משמעות לעבודת ה' שלנו. כאשר ה' ברא את העולם הוא רצה להתגלות דווקא בתוך עולם עם חוקים מסוימים, בתוך עולם בו הגול אסור, מה ששייך לי לא שייך לך וכן להיפך. לבן הארמי מתעלם מדברי יעקב וטוען שהבנות בנותי והבנים בני וכל אשר לך לי הוא, כל הרכוש שלך הוא לא בדיק שלך ממילא הוא יכול להיות שלי...

פלורליזם מטשטש זהות

אנו רואים שכדי לשוב לארץ ישראל יעקב אבינו בורח מלבן, אינו נפרד ממנו או רב אתו, הוא פשוט בורח. כמו כן כאשר לבן רודף אחרי יעקב ומשיג אותו, ה' מתגלה אליו ואומר לו השמר לך מדבר עם יעקב משוב עד רע. אנו רואים שההיפרדות מלבן חייבת להיות בדרך של בריחה והתעלמות.

צריך. בתפילה האדם שם לנגד עיניו שכל המציאות בטלה לה', ורק ה' מחליט מה אקבל היום ומה אצליח לעשות היום. מחשבה זו נשארת במוחי במשך כל היום, אך רק באופן 'מקיף'.

לאחר התפילה אנו הולכים לעסוק בתורה ומצוות, אז אנו מרגישים שה' מאוד רוצה את מעשינו ועבודתנו. אנו עובדים בכל כוחנו כי ה' חפץ במעשינו.

עם ישראל צאן קדושים - לזכר ז'אבו ארליך

לזכרו של זאב (ז'אבו) ארליך שנהרג במלחמה בלבנון, נכתוב פה ווארט קצר שהוא אמר לנו. רחל במשמעותה המילולית זה כבש. ז'אבו הלך וחיפש מהי המשמעות המילולית של המילה לאה. חיפש ומצא שבאחת השפות במזרח אסיה קוראים לפרה לואה. לכן הארמי קרא לבנותיו על שם הרכוש שלו, לרחל קרא על שם הכבשים וללאה קרא על שם הבקר. יש להעיר שההקבלה של רחל לכבשה ושל לאה לפרה יכולה להתאים לכוונות הארמי ז'ל ביחס לרחל ולאה, ואכמ"ל.

לכן הארמי מייצג את האמונה בכך שכל מה שקורה במציאות - הכל ה' עושה. לכן הארמי קורא לבנותיו על שם צאנו, כך גם אנו בניהם של רחל ולאה קוראים הצאן של ה'. במובן של הנהגת ה' אותנו אנו כן רוצים להחזיק בדעתו של לכן, ה' הוא זה שמנהיג אותנו וכל מה שקורה איתנו ה' לגמרי עושה, הכל בהשגחה פרטית וכל מה שקורה לנו זה לגמרי מה' יתברך.

שנוכח להרגיש שה' רעי לא אחסר... על מי מנוחות ינהלני'. שנוכח לישועות ונחמות על כל ההרגוים וההנצחים במהרה בימינו אמן.

שבים ואומרים שאנו גם מבניו של יעקב וגם מבניו של לכן, אנו רוצים להחזיק כל הזמן את שני הקצוות יחד; מצד אחד להגיד שאת הכל ה' עושה ואין למעשים שלנו חשיבות מצד עצמנו, אך מצד שני נתאוהב הקב"ה לדירה בתחתונים, וממילא יש למעשה התחתונים חשיבות רבה.

לבן, תישאר רחוק בבקשה

יעקב ולבן כורתים ברית בהר הגלעד, ומבטיחים - 'אם אני לא אעבר אליך את הגל הזה ואם אתה לא תעבר אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה'. אמנם אנו גם מבניו של לכן ולכן חשוב לנו שהוא יהיה בתוך התודעה, אך חשוב לנו שהוא יישאר מרוחק מעט, מעבר להר הגלעד. ביום יום אנו רוצים את תודעתו של יעקב אבינו, לפיה העיקר הוא מעשה בפועל, את תודעתו של לכן אנו שמים בתודעה מרוחקת 'במקיף' שלנו, כדי שלא תחליש את העבודה בפועל.

כאשר לבן פוגש את יעקב בהר הגלעד הוא אומר 'הבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני...'. את הצאן הזה יעקב אבינו גידל וטיפח יומם ולילה, אפשר להמשיל את הצאן, למעשים טובים שהאדם מאוד מתאמץ כדי לגדל ולשמור אותם. לדוגמא אדם שמתחזק במצוות צדקה, אפשר לומר שכעת יש לו כבשה אחת אותה הוא עמל לחזק ולטפח. לכן מגיע ואומר ליעקב מה אתה מתלהב מהצאן שיש לך – הכל שלי, הרי כל מה שקורה במציאות ה' עושה, ממילא המאמץ שלך לא הופך את הצאן להיות שלך. כאשר לבן אומר זאת, יעקב צריך להחזיק בצד השני. יעקב טוען שהוא התאמץ מאוד כדי שיהיה לו צאן, וה' מאוד רוצה את המאמץ הזה.

ללמוד להתפלל מלבן הארמי

אדמו"ר הזקן אומר שלבן זה בחינת תפילה, ויעקב זה תורה ומצוות. כאשר אדם קם בבוקר ומתפלל, הוא מבקש מה' את כל מה שהוא

לגלות שהעולם הוא אלוקי

בעיצומה של מלחמת שמחת תורה, בט' בכסלו תשפ"ד, התוועד הרב איציק בישיבת עזר יוסף חי לרגל יום ההולדת, חג הגאולה והילולת אדמו"ר האמצעי. כמו רוב ככל השיעורים שהיו באותה תקופה גם שיעור זה היה סביב המלחמה, כשברקע היו הרבה ויכוחים בכל העולם על עסקה לשחרור החטופים.

מה גורם לחבלי משיח

הוא מסביר באריכות מה זה חבלי לידה ומה זה חבלי משיח. הוא מסביר שכדי שיתגלה באדם החלק האלוקי, שיש בו משהו אלוקי, בשביל זה יש חבלי לידה.

בד"כ כשאנחנו מתארים חבלי משיח, הציור הוא שיש צרות חיצוניות ויבוא המשיח ויפדה אותנו מהצרות. אך בלידה זה לא הציור, לא חושבים שלאמא יש צרות ואז נולד הילד ומושיע את האמא, אלא מבינים שהצירים והכאבים הם חלק מהלידה כשמגיע זמנו לצאת, כלומר אמנם הכאבים מפסיקים אחרי הלידה אבל זה לא בגלל שהנולד הושיע מהכאבים אלא זה בגלל שכל הכאבים באו בגלל, הוא גרם לכל הסיבוך, לכן כשהוא יוצא זה נגמר. כך מסביר אדמו"ר האמצעי את חבלי משיח.

כדי להבין זאת, אומר האדמו"ר האמצעי (מהפסקא השניה, בעמוד רכד) שצריך להתבונן לא רק איך האם מולידה את הילד אלא גם איך האב מוליד את הילד, שם זה עוד יותר מתוקן ועוד יותר מובן¹. כשהאבא מוליד את הילד, ברגע שממש

א. חבלי משיח – הכלי לגילוי אלוקות

ידוע מה שהצמח צדק אמר על האדמו"ר האמצעי, שאם היו חותכים את האצבע שלו אז במקום דם היה יוצא חסידות². אז אצל אדמו"ר האמצעי גם כשמדברים על המצב יוצא לך חסידות ולא סתם קשקושים.

נתחיל ממאמר של האדמו"ר האמצעי וננסה קצת לקשר למה שדיברנו קודם בהקשר לעסקת החטופים (ראה על כך בהערה 11). יש בספר של הקונטרסים שלו מאמר על חבלי משיח (עמ' רכג)³. הוא מדבר שם על זה שחבלי משיח הם כמו חבלי לידה. עמ"י נמצא בגלות והוא צריך להיוולד מהגלות, ודווקא כשהוא בא להיוולד נוצר כאבים וקושי, כמו שכתוב "עת צרה היא ליעקב ו[דווקא] ממנה יוושע". כמו שאומרים "ישוע הבן"⁴ שהוולד נושע ממעי אימו. אנחנו צריכים ישועה, מה זה ישועה? לצאת מעיבור ללידה.

¹ לא תמיד המאמרים שלו בהירים, אך המאמר הזה בנוי מאוד מסודר וכתוב בפשטות, כדאי לכל אחד ללמוד אותו, הוא קל יחסית.

² ב"ק פח. לפי' התוס' שם.

³ [נצטט חלק מלשונו: ויעקר ענין דבר זה הוא בענין זיווג גשמי שהטפת זרע שבמזח נתהווה בכח' התענוג הרוחני שבמזח ויוצא' ונמשכת אחר' דרך חוט השדרה עד שמגיעת לכליות ובתריץ ביע']

⁴ ראה שמועות וסיפורים ח"ג עמ' 168 (הובא ב"שבעה רועים" עמ' 201) שמסופר שאמר לאחר החסידים לאחר הסתלקות אדמו"ר האמצעי "חונתי הקדוש שרה שלושים שנה בחסידות כדג השוחה במצולות. אילו היו חותכים בבשרו, לא דם היה נוטף ממנו אלא חסידות".

לקראת הלידה של האב יש את ריבוי התענוג שיוצר הרבה מהירות ואיפוק ובעצם לחץ וכעין 'צירים' ורק מתוך זה יש אח"כ כח להוליד הולדה טובה (בזה הוא מאריך באות ב', עמ' רכו והלאה)⁷. אדמו"ר האמצעי מביא לכך דוגמא מאדם שבונה בית עם הרבה סבלנות וכשהוא מגיע לסוף הבית הוא פתאום מאבד את הסבלנות והוא נהיה ממש בלחץ, ואז שואל אדמו"ר האמצעי מדוע באמת יש בסוף הרבה לחץ, הרי מלכתחילה הוא תכנן לבנות את הבית, הוא מביא לכך כמה תירוצים, ובסוף כשהוא חוזר למשל של האבא שמוליד הוא מסביר שבעצם האבא רוצה להוליד בדומה לו, אז הוא כותב כך (עמ' רל"ה):

ה' רוצה להוליד בדומה לו

אם ה' מאיר בהן מבחי' יסוד, ששם השפע בבחי' עצמיות והוא נותן כולו למקבל [הנמשל הוא שהקב"ה נותן את כולו לכנס"י] כמו שהוא במשפיע ולבר מגופא [לכן היסוד הוא לבר מגופא (כך הוא הסביר באריכות קודם), בולט ויוצא החוצה, זה כאילו כבר לא המשפיע, כי המשפיע כבר נתן את עצמו למישהו אחר], הרי לא נמלט מב' פנים: או שהי' הנברא בבחינת אלקות ממש, כי כח המוליד יוליד בדומה לו ואע"פ שהי' בבחי' יש בפ"ע [עומד בפני עצמו, נולד פה ילד] אבל הי' בבחי' אלקי' ממש (כמו דוגמת הנשמו' שנק' אד"ם אדמו"ה לעילין כנ"ל בבחי' משיח); או שהי' בבחי' נפרד גמור בלי ביטול כלל (כמו

לבשל ולחמם חורע ומתעכבת שם מעט ואח"כ יוצא' בפי האמה שהוא הגן' בחי' יסוד שממנו ועל ידו נמשך כל המשכ' מ"ד בגילוי עד שמוליד ולד כשיוורה כחץ וכל שאינו יורה כחץ אינו מוליד כידוע...].

⁷ [שאנו רואים דבר פלא ביותר, והוא אשר תגבר ותתגדל גודל הלהב והתשוקה בכלות וגמר הדבר דוקא ודוקא סמוך לגמרו או ניתוסף בו ותתגבר עליו להב התשוקה והחפץ והכוסף שיוגמר הדבר בחיש ומהר דוקא... והנה דבר פלא זה יותר הוא נראה בגמר וכלות השפע ביחוד ויוג הגשמי אשר דוקא בסוף וגמר שפע המיד

הנפילים שהיו בארץ כנ"ל) מאחר שהוא לבר מגופא [יש לו אפשרות להיות אלקות ממש או שיהיה הפוך, 'נפילים', נפרדים], דהיינו רק לבחי' קבלת המקבל וניתן הכל למקבל, הרי נפרד השפע מן המשפיע, כאדם שנתן כל אשר לו לזולתו שנפרד הדבר מעצמו לגמרי מב' טעמי: הא' במה שנתן לזולתו והפרידה מעצמו, והב' במה שנתן כולו ולא השאיר לעצמו חלק בו [כשהמוליד מוליד הוא נותן את כולו, ומצד שני בדיוק הפוך הוא מפריד מעצמו לגמרי, הוא נתן את כולו ולא השאיר לעצמו שום חלק, ולכן הוא נפרד מזה לגמרי וזה מה שהוא ממשיך], שאם הי' אחוז וקשור הדבר בעצמו ג"כ ולא הי' נותן כולו לזולתו עדיין לא הי' הדבר נפרד הימנו לגמרי [כמו הדין בגט (גיטין עח:), שאם יש חוט שקשור בגט, והבעל עדיין מחזיק בחוט חסר בכריתות] כי יש בו בחי' ביטול במקצתו אל הנותן בו' [אם הנותן לא נפרד לגמרי, אז יהיה למקבל ביטול אל הנותן, ואסור שיהיה ביטול (הפוך ממה שאנחנו רגילים) ואפילו קצת ביטול זה לא טוב], וכך בבחי' שפע דיסוד, הרי נתן הכל למקבל ולא השאיר לעצמו חלק בו [הוא לא משאיר לעצמו חלק בתוך המקבל, כדי שלא יהיה שום ביטול של הנוול או המקבל אל המשפיע] כמ"ש כל אשר לאיש כו' [ניתן בעד נפשו], נותן את כולו, סתם מעניין שהוא הביא את הפסוק הזה], והוא לבר מגופא שנתן למקבל, הרי יוכל להיות בחי' נפרד

ביציאתו בפי האמה או דוקא תתגבר ותתלהב להב התשוקה והתענוג בהשפעה זו אשר ע"כ תצא בחיש ומהר ביותר שהוא ענין מה שמורה כחץ כידוע ולא מקודם לכן בדיות הטפת מ"ד במוח ובחוט השדרה ובכליות ותרין ביעין כו' שלא תתלהב התשוקה או כ"כ למהר יציאת השפע למקבל כו', רק בסמוך לגמר ביאה שהוא בכלות חורע בפי האמה או נותספ' להב התשוקה והחפץ להוריע במקבל בחיש ומהר כו' כידוע, ורואי' לזה כמה שפי' רש"י בפסוק ותאלצוהו שבגמ' ביא"ה דוקא היתה נשמט"ת מחתתו כו' שאז הוא עיקר להב התשוקה והחפץ ע"כ יורה כחץ כו'...].

גמור, או שיהי' בבחי' אלקי' ממש מאחר שהוא בחי' העצמיו של המשפיע כנ"ל.

הוא אומר זה מה שצריך להיות בגאולה, שאנחנו יכולים להיות לגמרי לגמרי נפרדים, ולגמרי לגמרי עצמיות המשפיע, שהמשפיע נתן את כל כולו, כך הוא מסביר מה זה "ימות המשיח", לזה אנחנו מחכים.

כדי לחדד למה אנחנו מצפים בגאולה הוא אומר שזה לא כמו במלאכים: אבל במלאכי' יש ב' הפכי' שהן בבחי' יש והן בטלי' לאין שזהו בחי' ממוצע בין נפרד גמור לתכלית הביטול דאין האלקי' [המלאכים הם גם יש וגם בטלים, הם באמצע, איך זה נקרא היום? פשרן, שהוא גם יש וגם בטל, ואז הוא מבסוט מזה שהוא בטל אז הוא נהיה יש, אבל לא נעים לו שהוא יש אז הוא בטל, אז הוא גם זה וגם זה] שזה א"א להיות מבחי' יסוד [ביסוד זה לא עובר כך, היסוד זה שהעצמיות היא נפרדת לגמרי].

הוא אומר שהמלאכים זה גם זה וגם זה ולכן זה לא מה שהקב"ה רוצה, הקב"ה רוצה שיוולד משהו שזה הוא בעצמו וזה נקרא נשמות, והם נפרדים.¹

לא יודעים מה אנחנו מחפשים

עכשיו נחזור למושג חבלים: בגלל שזה מורכב, שמצד אחד זה אלקות ומצד שני זה נפרד, זה יוצא נורא מסובך. בגלל שאני רגע כך ורגע כך,

¹ [מה ההבדל בין נשמות למלאכים? נשמות זה גם סוג של "גם וגם" רק שזה "גם וגם" עד הסוף?] אצל הנשמות ה"גם וגם" זה רק משמש אותי בשביל להבין שאני מחפש משהו שהוא לא זה ולא זה אלא משהו שיכול להוליד גם את זה וגם את זה, וזה מה שאני רוצה שיוולד. אני עכשיו צריך את כל ההפכים ואת כל המורכבויות בשביל שזה ייוולד. [אז מה ההבדל בין זה לבין הגם וגם של המלאכים?] ששמה זה וגם זה

בהתחלה אני בחכמה אחרי זה בבינה, אחרי זה בחסד ואחרי זה בגבורה, כל הזמן זה עובר הרבה איזונים, אני לא פשרן, זה אני בעצמי שרוצה גם גם, זה העצם, אני רוצה שיהיה פה עצם כלומר שיהיה פה את שני ההפכים ביחד לא כמו שאמרנו קודם על המלאכים שיש גם את זה וגם את זה, אלא אני רוצה שמה שיבוא לידי גילוי זה בעצם העצם שיצר את שני ההפכים.

עכשיו למה זה מייצר חבלים, קושי? הוא אומר שכל הקושי זה מתח, כדי שבסוף כשזה יולד זה ישקף את זה שאני גם נושא את כל ההפכים, וגם זה שאני נושא את ההפכים זה לא מה שאני רוצה בכלל, אני רוצה משהו אחר לגמרי. אני רוצה שמי שהמציא את כל ההפכים הוא יופיע פה.

נגיד את זה עכשיו לגבי ימות המשיח: מה הוא מחפש שיקרה? מה הוא חושב שאנחנו מחכים שיהיה בימות המשיח? כמו שכותב הרמב"ם (הל' מלכים יב, ב) "כל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו", אנחנו רוצים שגם פתאום יתגלה שהכל זה ה' וגם שיהיה עולם כמו שאנחנו מכירים, זה באמת מסובך, נגיד את זה בצורה הכי פשוטה: אנחנו אפילו לא יודעים מה אנחנו רוצים, אנחנו לא יכולים להסביר לעצמינו מה אנחנו מחפשים, אנחנו מחפשים משהו שאנחנו אפילו לא יודעים מה הוא. למה אנחנו מחפשים משהו שאנחנו לא יודעים מה הוא? כי אם תגיד שאני מחפש משהו מסויים אז מיד אני אגיד "לא, זה לא זה, אני רוצה את ההפוך", אם תגיד שאני רוצה את

ממילא יוצר פשרנות ופה זה עצם שמוליד גם וגם, מוליד הפכים. הם לא יכולים כאילו ליצר את ההפכים. [כאילו מה שאמרנו זה נשיאת הפכים] זה יותר גבוה, זה שהנושא של ההפכים יוליד את ההפכים. [כשאומרים פשרנות באופן כללי זה שונה מנשיאת הפכים] הוא רוצה להגיד פה שכאילו כל נשיאת הפכים זה יחסית סוג של פשרנות [ואנחנו רוצים יותר מזה?] כן.

זה מה שהמציא את כל ההפכים האלו. זה הגילוי של הקב"ה בתוך המציאות. גילוי של משיח.

מה גורם לכל הלחץ

בגלל שרוצים את העצמיות, רוצים גם שכולם יכנסו לתוך העסק, וגם שבסוף יצא משהו אחר. לכן יש הרבה לחץ, זה מה שהוא מסביר פה.

נשתעשע קצת עם המציאות דרך המבט הזה: דוגמא יפה לכל העניין הזה היא מה שכל העולם היום מסתובב כ"כ הרבה סביב ישראל, כאילו כל העולם ממוקד על מה שקורה פה". זה שיש פה מלא מלא מורכבויות, וכל העולם כאילו תלוי בכל העולם מאוד מאוד חזק ומדינת ישראל היא איזה שפיץ מאוד חזק בתוך העסק הזה.

בעצם להוליד משיח זה שנוגד משהו שמצליח שכל המורכבויות של כל העולם יכנסו למקום אחד, לאיזה לחץ אדיר. שמה שיוולד מכל ההתקבצות של כל המורכבויות האלה ביחד זה משהו אחר, זה לא המורכבויות". כאילו מה שיופיע במציאות זה שהיהודי הוא משהו אלוקי. שה' ממש נמצא בתוך היהודי, זה מה שצריך להיוולד פה. שזה יותר עמוק מכל המורכבויות ומכל ההפכים.

כשהוא מדבר על המשיח שיוולד מזה, הוא אומר כך (סוף אות ה', בסוף עמוד רלד): וזה **שכתוב במשיח** [משהו מעניין, בהרבה מקומות בחסידות מתארים משיח בתור אחד שמגלה רזי תורה (לדוג' במצוות מינוי מלך בדרך מצוותיך), אך

ההפוך אז אני אגיד "גם לא את זה", ואם תגיד שאני רוצה גם את זה וגם את זה ואת כל ההפכים שאני יכול להגיד? אני אגיד "גם לא זה". אם אני תגיד שאני רוצה שהקב"ה יופיע (כמו בחור אחד שבא אלי השבוע ושאל אותי מתי תהיה נבואה) אז גם אני לא יכול להגיד שאני רוצה את זה לגמרי כי אז נאבד את הבחירה, נאבד את האישיות, ואם תגיד שאני רוצה שתהיה יותר מדאי הסתרה של האלוקות אז גם אני לא רוצה כי אז הבחירה שלנו תיפול למקומות לא טובים. א"כ אנחנו לא יודעים מה אנחנו מחפשים, זה מה שהוא מסביר. זה חבלי משיח, שאנחנו מחפשים מחפשים ומחפשים ואנחנו לא יודעים בדיוק מה אנחנו מחפשים, אבל אנחנו בטוחים שאנחנו צריכים להמשיך לחפש ולחכות ולצפות לביאת המשיח.¹

ככל שזה מתקרב אז יותר ויותר הפכים נכנסים ונהיה יותר ויותר מורכבויות, כעת נגיד את זה במציאות של העולם היום: כאילו כל העולם כולו תלוי אחד בשני וצריך להתחשב בכל ההפכים, הכוונה בכל מה שקורה, בכל המורכבויות שיש במציאות, ובסוף בסוף אמור להיוולד מזה משהו, מה אמור להיוולד מזה? אנחנו לא בדיוק יודעים, מה שהוליד את כל ההפכים הוא זה שאמור להתגלות פה. עכשיו, נוצר מזה המון לחץ, כי כל ההפכים רוצים לבוא לידי ביטוי, אף אחד לא רוצה לפספס את האירוע, הכל הכל נכנס לתוך אותו מקום, לאותו רצון להתממש. ומה שבסוף מתממש

¹ כמו שהבן שלי אוהב להגיד שכולם יכולים לעשות מלא מלא מלא דברים אבל להבעיר את המזרח התיכון רק החבר'ה פה יכולים...

² לכן הרב יצחק מצד אחד מדבר הרבה על מהפכה רביעית ומצד שני יש לו את "ברוך הגבר" הוא נהנה שכל המורכבויות שיש יכנסו פה לתוך המיקס, לערבב את הכל חזק מאוד מאוד מאוד, אבל מה באמת הוא רוצה? כמו שהוא אמר בהתוועדות האחרונה (כח חשון תשפ"ד) שפשוט יולד פה איזה משהו חדש לגמרי.

¹ [בציור של לידה, אם אתה לא מכיר את מי שיוולד מה אתה רוצה שיוולד? הרי אתה לא יודע מי זה? זה סקרנות?] סקרנות זה לא מילה שמספיק מבטאת את העניין, בלידה אני רוצה כאילו שזה יהיה מי שזה יהיה בלי קשר לתכנונים, שזה לא יהיה מתוכנן. כמו שהיום מדברים שלא רוצים שיבוט גנטי. בן אדם מבין שזה פוגע בעצם הלידה, כלומר אם זה מתוכנן זאת אומרת שזה לא באמת המצאה חדשה, זה לא באמת בן אדם כאילו.

מרגיש כאילו הוא צריך עכשיו להכריע, כאילו הוא בתוך העסק ממש, זה משהו פלאי.

עכשיו, אני חושב שהסוגיא הזאת של החטופים היא ממש יפיפה (במובן הזה של המורכבות), כאילו אתה לא מאמין, אתה לא מאמין איך הצליחו להכניס את כל העולם לתוך זה. כאילו מתלבטים, האם יהיה מלחמת עולם שלישית עכשיו? או לא? אז עכשיו מה מתלבטים? בסוף הבן אדם שיש לו קרוב משפחה חטוף הוא צריך כאילו להחליט האם הוא צועק עכשיו ככה או ככה.

כל השאלות הגדולות ביותר הם נהיו השאלות היום יומיות שהאדם נתקל כמעט, כל אחד במדינה היום יש לו איזשהו קשר עם איזה סביבה לא מאוד מאוד רחוקה של מה שקורה היום במלחמה הזאת. והוא צריך כאילו לחשוב האם הוא רוצה שתפסיק המלחמה או רוצה שתמשיך המלחמה. זה מצד המורכבות הכללית אבל גם מצד הדקות של הדיון זה משהו מפתיע מאוד. השיקולים אם כן או לא זה כל כך דק. גם המורכבות המעשית של זה, גם משהו מאוד מאוד מפתיע, כמה פרטים תלויים אחד בשני. אבל מה העיקר? העיקר זה שאנחנו רוצים לדעת מה הולך להיוולד מזה.

[מה אנחנו רוצים לדעת? למה היה הכל] כן, לא רוצים להגיד סיבות למה היה הכל, אני רוצה להגיד מה נולד מהוויכוח, אני חושב שעיקר מה שנולד מהוויכוח זה מה שדיברנו קודם^א, זה ברור

שגורם לכל הבלאגן, בשפיץ שלו, הוא נובע מאיזה פלונטר בסיסי, שבשביל לחיות צריך להיות עם תודעה גמורה של מסירות נפש, אבל האדם עושה את זה כדי לחיות, אז זה בעיה, זה לא לגמרי מסירות נפש ויוצא שכל החיים שלך זה רק לא למות, רק לשרוד; ומצד שני אם הוא רוצה מסירות נפש לא בשביל לחיות אז זה מסירות נפש לא טובה, זה משהו שאנחנו וודאי נגדו, זה סתם התאבדות, זה רע מאוד. לכן כדי שזה יהיה מוצלח יש מלא הפכים, מלא דיעות מה כדאי לעשות עכשיו.

פה מסביר על משיח משהו מפתיע: [בני אני היום ילדתיך, ויהיה במהות ויש בפני עצמו דומה לאור האלוקי ממש, ולא בבחינת פירוד ח"ו, אדרבה בתכלית הביטול] יש בפני עצמו בתכלית הביטול כמ"ש והריחו ביראת ה' כו', אבל בחינת היש שלו הוא בדומה לבחינת יש האמיתי, דבחינת העצמיות [הוא יהיה יש כמו שה' הוא יש], וכמ"ש ליעקב אתה יחיד בתחתונים כו' [מאוד מעניין, רש"י עה"פ "לא טוב היות האדם לבדו" (בראשית ב, יח) כתב (עפ"י פרד"א יב בשינוי לשון) "שלא יאמרו שתי רשויות הן הקדוש ברוך הוא יחיד בעליונים ואין לו זוג, וזה יחיד בתחתונים ואין לו זוג", וכאן אומרים שעל יעקב באמת כן נאמר "אתה יחיד בתחתונים ואני יחיד בעליונים"]^א וכמו שכתבתי ממקום אחר.

עסקת החטופים

אני רוצה לדבר גם על המורכבות קצת וגם על הלידה בהקשר למה שדיברנו לפני ההתוועדות פה, כי אנחנו כבר בימים האלה בזמן הזה:

באמת הכל מאוד מורכב, זה סוגיה, זה מדהים! אין מדינה בעולם (אני חושב, אני בכלל לא יכול לצייר ציור כזה) שכל כך הרבה אנשים מתפלספים כל כך הרבה התפלספות על סיטואציה כל כך מורכבת וכל אחד הוא כאילו הוא גם מכניס את הראש חזק מאוד בסוגיה וגם הרבה פעמים

^א [לשון זאת לא מצאנו בחז"ל, בהערות של הוצאת קה"ת מציינים לזוהר ומדרש רבה ששם הלשון היא יותר חריפה "אתה אלוה בעליונים ואני אלוה בתחתונים" ולמדו זאת מהפסוק "ויקרא לו יעקב אל אלקי ישראל" ש"קוב"ה קרא ליה ליעקב אל" (ובכמגילה יח).]

^א [מה דיברתם קודם?] לפני השיעור הזה הסברנו באריכות (סיכום מעובד ומקוצר של הדברים התפרסם בגליון מעמקים מס' 7, אייר תשפ"ד, עמוד 31), נגיד במשפט אחד שבסוף של דבר הויכוח הכי פנימי

מאוד מאוד מאוד חזק בדקות ובדקות שבדקות, מה זה החיים שלנו ומה זה המסירות נפש שלנו, עד כמה אנחנו אלוהיים ועד כמה אנחנו אנושיים.

כל אחד הוא עולם ומלואו

שמעתי איזה מישור אומר "כל אחד זה עולם ומלואו, אבל כל הצדדים טוענים ככה שכל אחד זה עולם ומלואו". התורה כאילו רוצה להגיד שיהודי הוא אלוהות ממש, אז איך היא אומרת את זה? אז היא אומרת את זה גם בזה שהיא אומרת שאסור ליטול את החיים שלו בשביל שום דבר, לא משנה בשביל מה, אפילו אם זה יהיה בשביל תלמיד חכם גדול או בשביל המון אנשים אין דבר כזה לקחת בן אדם אחד ולהרוג אותו בשביל אחרים, אין דבר כזה! יהודי הוא אלוהות זהו – זה צד אחד.² צד שני – היא אומרת יהודי הוא אלוהות, אז ממילא הוא צריך להיות בביטול גמור הוא צריך למסור את הנפש, [בקר וערב בק"ש] כן, הוא לא צריך לחכות שיהיה לו כל מיני סיטואציות כאלה הוא צריך ישר, מה זה? הוא אלוהות!

זה בדיוק שני חלקים שהוא מדבר עליהם פה, או ביטול או שהוא נפרד לגמרי. זה שאסור ליטול את החיים שלו בגלל שהוא אלוהות זה החלק

שהוא נפרד כאילו, שהוא כאילו עומד בפני עצמו. ואין דבר כזה לומר שיש פה על הצד השני של המשקל דברים מאוד חשובים.

זה שיהודי הוא אלוהות זה קשור מאוד לכל הדינים, בכל הביטויים האלה מתברר מאוד חזק איך ה' אומר את זה בתורה ואין זה בא לידי גילוי מאוד מאוד חזק בנשמות בפועל במציאות.

מה רוצים שיוולד

[כלומר כל מה שקורה במציאות הוא כדי שנלמד ממנו לעבודת ה'] אני לא רציתי להגיד את המשפט שאמרת אז אני משתמש בו בשביל להסביר, אני יכול להגיד שכל מה שקורה במציאות זה בשביל שנלמד כך וכך, לא אומרים ככה. אנחנו אומרים הפוך (הפוך מבחינת הצורה של איך אני מתייחס), היחס הוא כאילו הפוך, אני רוצה להגיד שיש לחץ, יש חבלי לידה להגיד שיהודי הוא אלוהות, וכדי להגיד שיהודי הוא אלוהות, אתה צריך להגיד כל כך הרבה דברים וכל פרט בתוך המציאות של העולם הוא בעצם עוד איזה משהו בשביל שאפשר יהיה להגיד שיהודי הוא אלוהות. וממילא הכל קורה בשביל שבסוף זה יתגלה, שזה מה שיבוא לידי ביטוי במציאות באמת.

לגמרי אז הוא לא יסכים, המציאות היא מאוד מורכבת, בשביל שתתאר את זה נכון זה צריך לבלבל מה זה החיים ומה זה מסירות נפש, רק אז זה מתברר ממש, אחרת זה מוכרע מהר מדאי. כדי שזה יתברר טוב יש כל הזמן מלא מורכבויות ושיקולים, ומה שבסוף יוצא זה שיוצא בהיר למה יהודי הוא גם משהו אלוהי שבאמת אי אפשר למדוד אותו בשום צורה שבעולם וגם יהודי הוא צריך כל הזמן להיות בזה שהוא בכלל שיריים, הוא מיותר, הוא צריך למסור את הנפש שלו בכלל, מה הטעם בחיים שלו? הכל זה רק מסירות נפש (ראה על כך הרחבה בחלק ג' של השיעור).

² [על הדיון ההלכתי שבזה ועל ההיתר והמצווה בסופו של דבר למסור את הנפש במלחמה, הרב האריך בשיעורים הקודמים].

מה שאמרנו בקצרה זה שזה כל כך חמקמק ומתעתע שאיפה זה מתגלה בויכוח? זה מאוד מפתיע! שכאילו מי שחושב שלא טוב להיות במודעות של מסירות נפש הוא מוכן ללכת על מסירות נפש, הוא חושב שחייילים צריכים למות בשביל נשים וילדים, ככה זה מתהפך לו; ומי שחושב שמסירות נפש זה משהו שצריך להיות חזק במודעות אז הוא חושב הפוך, מה פתאום שחיייל ימות בשביל שיהיה נשים וילדים? למה דמם סומק טפי? הסברנו שמי שחושב שמסירות נפש זה אסור, אז בפנים בפנים הוא רוצה למסור את הנפש, והדרך שלו לבטא את זה זה דרך זה שהוא אומר "אני אמסור את הנפש על מישור שלא יכול למסור את הנפש", שהוא מסכן, הוא לא יכול למסור את הנפש בשבילי ואני כן יכול בשבילי, שם זה נראה לו מוצדק. ואז הוא כ"כ נהנה שסוף סוף יש לו מקום שבו הוא מוכן למסור את הנפש. אז למרות שזה מעוות, זה דק בסוף, אם זה

אז באמת אנחנו לא יודעים מה המשמעות של זה, מה הכוונה שאנחנו לא יודעים מה המשמעות של זה? הכוונה היא שהציר שיש לנו היום הוא כל כך נתון בתוך ההפכים שדיברנו עליהם. שיש צד כזה וצד כזה וצד כזה וצד כזה. שאנחנו לא מרגישים שאפשר באמת שיוולד מזה משהו חדש, כי כמו שאמרנו בשיעור הקודם, אנחנו מרגישים שזה המון איזון בין כוחות, מלא כוחות שמאזנים אחד את השני, כמו ההפכים שהוא מדבר עליהם פה לגבי המלאכים.

אבל אנחנו רוצים להגיד שכל ההפכים האלה וכל הכוחות האלה הם רק בשביל שבסוף אפשר יהיה להוליד פה משהו. בעצם אנחנו באמת לא יודעים לאיפה העולם מתקדם, אבל אנחנו רוצים לבוא ולהגיד שיש איזה משהו שאנחנו לא כל כך עולים עליו, לא יכולים להגיד אותו טוב, לא יודעים איך להגיד אותו נכון. אבל כשנדע להגיד אותו נכון, כשהעולם ידע להגיד אותו נכון, אז הוא יוולד פה.

עכשיו יכול להיות שבאמת אם במקום לריב אחד עם השני סתם כל העולם כולו יהיה עסוק ביחד בלנקו את כל ההפכים ליכולות מאוד מאוד גדולות של להיות כלי לגילוי אלוקות – יכול להיות שבאמת העולם יהיה יותר כלי, והכלי שיהיה לנשמות שיופיעו בתוך המציאות יהיה באמת שונה

לגמרי ממה שאנחנו מכירים. כל מה שאנחנו מציירים זה רק איך ההפכים הם מסתדרים אחד עם השני²¹, אבל הקב"ה הוא מייצר את כל ההפכים האלה בשביל להוליד כביכול את עצמו, בשביל שבסוף הוא יתגלה. אז נכון שיש פה כאילו רצון לכל הכוחות ביחד אבל זה בכלל לא מה שמתבקש, אלא זה רק כדי שבסוף יוולד בדומה לו. הקב"ה מייצר את כל ההפכים האלה הם יוכלו לשמש את היכולת לגלות שיש במציאות יהודי שהוא חלק אלוך, שהוא משהו אלוך. זה מה שהחסידות דוחפת, זה מה שהאדמו"ר האמצעי כאילו דוחף חזק. הוא דוחף שהאדם ירגיש את המקום שבו יש לו משהו אלוך, וכל ההפכים הם בשביל שהוא יצליח לבטא את זה שהוא משהו אלוך.²²

האם יש משהו טוב במוסר של הגויים

ניתן לזה דוגמא נוספת מתוך המציאות שאנחנו חיים היום, שזה גם חלק מהדקות והמורכבות, כדי שזה יהיה בירור אמיתי של גילוי אלוקות בסוף. ניקח את הדוגמא שאמרנו (ראה הערה 11) מנשים וילדים:

באופן פשוט "מאי חזית" אומרים גם על נשים וילדים, אין היתר ליטול חיים מיהודי עבור אשה או עבור כל מחוסר ישע, לא שייך בכלל. אך מצד שני רואים שזה תופס בעולם חזק. אז אפשר

²¹ וגבורה, בכמה אופנים ובחינות שונות, לפעמים מטה אור השכל כלפי חסד לזכות באופנים שונים כו', ולפעמים מטהו לדין באופנים שונים [ממש רואים איך שזה הוא מסביר שהאדם הוא ממציא את ההפכים], ובכל הטייה יש מציגה והתכללות שונות בריבוי אופנים שונים, ובכולם הוא דבר והיפוכו דווקא [ממש מה שהסברנו (בשיעור עיון) שכל דין זה למצוא שהוא דבר והיפוכו דווקא] ולא שיהיה נוטה רק בעניין מידה אחת לבד רק חסד או רק דין, אלא בכל דבר יש בו עצמו המנגד אליו דווקא, דבר והיפוכו [זה לשון מעניינת] וזהו עיקר עניין ההתכללות ומציגה כידוע [ואז הוא מביא לפה דוגמאות לזה]...

²² וכמו שדיברנו פעם שעברה (סיכום מעובד נרפס בגליון מעמקים מס' 7, אייר תשפ"ד, עמ' 52) על כך שהרבה אנשים חושבים שהשפיץ של המציאות הוא מי שמצליח להיות הכוח המאזן בין כל הכוחות.

²³ מה שהוא אומר כאן קשור גם למה שדיברנו בזמן האחרון על שיטת הלימוד בעיון, איך ללמוד נגלה, אז הוא ממש כמעט כותב את זה פה בצורה מסודרת, הוא כותב ככה (עמוד רכח): וביאור הדבר הנח מבשרי אחזה כו', בהיות ידוע שבחינת הדעת הוא ממוצע בין ב' מוחין דחכמה ובינה, שהוא תרין עטרין דחכמה ובינה, עטרא דחסד ועטרא דגבורה כו'... והדעת כולל לחסד וגבורה דאבא ואמא. [עכשיו הוא מסביר מה זה דעת:] ועל כן יש בכוח הדעת להטות אור השכל לחסד

להגיד שזו רחמנות נוצרית, אפשר להגיד שזה מוסר מעוות וכו' אבל זה לא לגמרי פשוט. אני אסביר למה, אני רוצה רגע להסביר בשתי רמות:

אפשר להגיד שזה בסופו של דבר זה באמת מוסר נוצרי, "אוי, רחמנות, ילדים, וזה..." שהלב שליט על המח ולא המח שליט על הלב, ולמרות שזה מוסר נוצרי – זה שהלב נוטה לשם בסופו של דבר יש בזה משהו טוב בתוך הלב הזה, זה לא מגיע לגמרי ממקום רע. אז כמו שבקליפת נוגה יש צדדים טובים וצדדים רעים, אנחנו מעדיפים את הצדדים הטובים בנוגה. ומהו הצד הטוב? אדמו"ר הזקן כותב שזה המידות הטובות שבישראל, אז אם אני רואה שהעולם קצת מעדן את עצמו על ידי שהוא אומר "רחמנות, ילדים וזה..." יכול להיות שזה משהו טוב, כמו שהרבי דיבר על אמריקה שזו מלכות של חסד שהם יותר מתוקנים שהם מעדנים את העולם, אפשר להגיד שזה שיש רחמנות, כמה שאנחנו מפחדים ממנה, בצדק¹⁰, בכל אופן יש נטייה לשם – זו רמה אחת.

יש רמה יותר גבוהה מזה, והיא שדיברנו (בשיעורים הקודמים) על זה שבעולם כל ההסכמים הבינלאומיים שיש היום הם סוג של נשק, גם כל ההפגנות והתקשורת וכו' הם נשק שמרסן את הכוחנות שיש בעולם. ושוב, גם בזה זה נשק אכזרי מאוד שהרבה מאוד משתמשים בו נגדנו והאנטישמיות וכו' אבל בגדול זה סוג של נשק שבא לרסן את העולם. כמובן שזה לא מוסר, זה נשק,

¹⁰ הרחמנות והוותירות שיש בעולם הגוי הנוצרי המערבי הן באמת בסופו של דבר לא מתוקנות, זה הוביל להרבה אכזריות בכל הדורות. בדורות האחרונים בכלל היה הדבר הכי אכזרי שהיה בעולם, וזה היה שייך דווקא לעולם הזה, לעולם המערבי. זה היה שייך לרחמנות. עד כדי כך שהרחמנות המזויפת הולידה את האכזריות הכי גדולה שהיה בעולם. כי הרחמנות המזויפת כל כך הסתדרה לגויים בסוף, היא

דיברנו על זה באריכות שמי שחושב שזה מוסר זה רק היהודים, הגויים לא מתייחסים לזה כמוסר אלא רק כנשק, ככה זה בכל הניסוחים שלהם הם לא מנסחים את זה כצדק, ורק היהודים מלבישים לזה שטריימל ואחרי זה סוגדים לו גם. אני יודע שזה נשמע מוזר, גם לי זה היה נשמע מוזר עד שראיתי את זה במו עיני בכתובים, המוסר פה זה מה שמזעזע ומרסן את הכוחנות.

בין האיסלאם לנצרות

הנקודה היא בעצם שההסכמים הבינלאומיים מבחינים בין שבוים לחטופים. חטופים זה נחשב טרור, וזה חוקים אחרים לגמרי מאשר שבוים. בעזה יש גם חיילים שהם מוגדרים כשבוים, ובחוק הבינלאומי יש הבדל בין אלה לאלה. מה ההבדל? לדינו אין הבדל, אבל הם אומרים: אנחנו מנסים לרסן את הכוחנות בעולם, מי ששייך לכוחנות אנחנו לא יודעים מה לעשות, מה להכריע, אין לנו דרך להכריע. אז משאירים את זה מחוץ לעסק. נוציא אותו משמה, וככה נרסן את הכוחנות. האם זה באמת מרסן את הכוחנות? האיסלאם אומר "מצוין שהוצאתם אותנו מחוץ למשחק, אז נשתמש בזה", זה נהיה ג'וקר, הכלי שמשחק הכי טוב. ובאמת עבד להם ועובד להם. ממילא זה יוצא מורכב כי אתה יכול להגיד שזה עובד להם וממילא זה הכי גרוע בעולם, ומצד שני זה מוריד את מפלס הכוחנות בעולם.

כל כך לחצה אותם עד שהם הולידו משהו חדש... לגמרי. זה התיאור, זה לא ניתוח פסיכולוגי אפילו, זה מה שנאמר על ידם, שהלחץ העודף של המוסר והמצפון יצרו אכזריות עצומה, ודאי שאנו לא רוצים את זה, באמת בסופו של דבר אם אני מסתכל על האכזריות בגדול בעולם בכללות ההיסטוריה אני לא יודע איפה היא נמצאת יותר (אין לי מושג איך סופרים את זה, אני לא מדבר על אכזריות כלפי היהודים, שרוב היהדות הייתה במערב).

יוכלו לבטא בצורה שלא מעכבת. שהם יוכלו להיות כלי לגילוי אלקות.

ב. גילוי אלוקות בעבודה

היומיומית שלנו

אדמו"ר האמצעי רוצה להגיד שבאמת יש דבר כזה גילוי אלקות, שבאמת יכול להיוולד פה משיח. אז איפה זה נמצא אצל אדמו"ר האמצעי? קודם אמרנו שיהודי מחכה שיוולד פה משהו למרות שהוא לא יודע מהו, ועכשיו הוא מדבר איפה אנחנו עושים את זה בעבודה היומיומית שלנו, שאנחנו מחכים שיוולד משהו שאנחנו לא יודעים מהו אבל באמת אנו מאוד מתעקשים עליו.

אדמו"ר האמצעי אומר את עצמו

ניתן לכך דוגמא חיצונית: יש משהו מאוד חזק אצל אדמו"ר האמצעי שאני חושב שאולי זה יותר חזק מאצל כל האדמו"רים האחרים (לא יודע להגיד בוודאות), שהוא הכי אומר כאילו את עצמו בלי שום צורך להביא מקורות. הוא חושב שיש ה' ואז הוא מנסה להגיד מה קורה פה. הוא כאילו שומע "אנכי ה' אלקיך" הוא מתחיל להגיד "אתה יודע מה זה אומר שיש אלקים?", ואז הוא מתחיל

אז ממילא אני לא יודע איך להתייחס לשאלה הזו בכלל. לכן מבחינתי השאלה היא מה אני אומר. אני יכול להגיד "מזל שאני לא צריך להיות מאלה שמכריעים" – בסדר, זו אפשרות. עכשיו, להגיד שאני נגד? לא בא לי להגיד את זה. [מבחינת הלכה זה לא אסור: אתה משחרר מלא מחבלים שמסכנים יהודים] אז אתה חושב שאסור? נראה לי מוזר. הרי, מה הבעיה? עוד עשרה ימים יעקבו אחרי המשוחררים האלה, יעברו עבירה ראשונה של הסתה מיד יחזירו אותם לכלא. אלא שאתה מדבר על כך שזה לא יקרה, אז זה כבר שיקול פרקטי, לא הלכתי. אז אתה שואל מה אני מכריע, אז בא לי להגיד את הדברים האלה כי אני מרגיש שזה הכי מבטא. האם באמת בסוף זו עיסקה גרועה או עיסקה טובה? לא יודע. לא יודע כמה כדאי להתעסק עם זה.

אני רק רוצה להסביר למה זה חלק מהשיח וחלק מהערכוביה שיש פה. כלומר, רוצים לעדן את העולם, לעדן את העולם זה בעצמו לא ברור שזה מועיל כי יש בזה נזק. ובאמת האיסלאם מרגיש זאת מאוד חזק. זה לא במקרה ככה. למה האיסלאם כל כך נלחם בזה? כי הוא אומר: הם משוגעים, מרוב שהם רוצים להוריד את המפלס של האלימות הם הפכו להיות סוטים ומתירנים, הם השתגעו לגמרי, כבר אין דבר כזה כח. אז יוצא שבאמת זה מכניס את כל המערכת, כמו שאמרנו כל הכוחות כל המורכבויות לתוך העסק. גם בתוך המציאות שאנחנו חיים בה בארץ, זה גם מאבק בין מתירנות לבין שמרנות, ובין לאומיות לפרטיות¹⁰.

כל זה היה דוגמא נוספת בשביל להסביר עד כמה הדיונים הם גם מרובי סברות וגם סברות עדינות וממילא הם מערבות את כל המציאות בתוך זה¹¹.

עד כאן דיברנו על מה שאדמו"ר האמצעי כותב פה לגבי חבלי משיח, איך כל ההפכים הם בשביל שבסוף נצליח להגיד מה זה יהודי, מה זה צלם אלקים, מה זה שיהודי הוא ממש אלקות. כל זה חלק אחד, להגיד את כל ההפכים ביחד כדי שהם

¹⁰ חלק מאיך שהקב"ה גילגל את זה, זה שבתוך משפחות החטופים יש מהימין הקיצוני והלאומי החזק, ומצד שני, סיפר לי משהו שהיה שם, הם הגיעו מחוות מעון, והם הגיעו לאיזה קיבוץ והצילו את האנשים, והאנשים הכירו אותם, ואמרו להם שאם היה קורה הפוך לא היינו באים להציל אתכם. איך ה' עשה כזה מורכבות, הוא עושה שכל המציאות תתערבב. שתהיה התכללות. זה נקרא התכללות. כולם בסוף מורכבים.

¹¹ [למעשה מה אתה חושב על עיסקת חטופים? נגיד היית אתה שר והיית צריך להצביע, היית מצביע בעד עיסקה או לא?] קודם כל ב"ה שאני לא שר כי אני לא מוכשר לזה, חוץ מזה אתה מבין כמה דברים גם במדינה וגם אצלי היו שונים אם זו הייתה המציאות,

באלקות המון, לספר שלו על ההתבוננות הוא קורא שער היחוד, שער ההתבוננות. זה כמו מפה, אבל המקום שבו האדם מתעצם עם עצמו הוא קונטרס ההתפעלות. הוא מתייחס להתבוננות קצת כמו הקדמה, ולבפועל קונטרס ההתפעלות זה מה שהאדם הוא מתעצם מאוד חזק. וכל התורות שיוצאות הם ממה שהאדם מתעצם עם עצמו מאוד חזק.

חשיבות נקודת המסירות נפש אצל סאטמר ואצל חב"ד

אנחנו יושבים פה ומדברים על המציאות והמציאות היא באמת מאוד חשובה. למה היא חשובה? כי היא נוגעת בנקודת המסירות נפש. ניגש אלי איזה יהודי מתפלל המון עוסק בקבלה, משמחת תורה הוא במלחמה בשמיים ובארץ (באמת יהודי מיוחד). הוא אמר לי שהוא שמע מהרב מורגנשטרן שהוא כתב לא להתפלל להצלחה של צה"ל, רק שלא ימותו יהודים. גם האדמו"ר מסאטמר אמר את זה, ועוד כמה דמויות חשובות בעיקר מאמריקה. הרבי מבאבוב. אז הוא אמר לי "מה שהוא אומר זה חץ בלב השכינה" [מה הכוונה שזה חץ בלב השכינה?] הכוונה שזה לא נעים לו לשמוע את זה... הוא אומר לי, "אנשים מוסרים את הנפש, צדיקים עליונים, מי אמר שללמוד כל כך הרבה וכו' זה יותר מכל הצדיקים האלה?" הוא דיבר וכולו היה אש, כמו לפיד הוא דיבר".

אמרתי לו: אני אסביר לך נקודה אחת שאני חושב שאתה לא מחשבן אותה. הבאתי לו דוגמא, איפה הרב מורגנשטרן גדל? בסאטמר, כך נדמה לי.

הוא כותב שהציונים וכו' הכל מהערב רב. אתה, מאחד את הכל, אבל הוא החביא את זה בכוונה, כתב בכוונה בשני מקומות שונים, אז אי אפשר לצאת נגדו, אתה לא תצליח". נהניתי מהעניין... אתה רואה כל הדקויות בנפש איך הן מתבטאות בהתנסחויות. בגלל שזה מצב כל כך של מלחמה והכל כל כך טעון, אתה רואה את הדין עם הדקויות.

לדבר ולדבר ולדבר והוא כמעט לא מביא מקורות והוא פשוט אומר. בקונטרס ההתפעלות רואים את זה חזק, שהוא מאוד אומר את האישיות שלו. דיברנו על כך שבסוף הקונטרס הוא נשבע שהוא לא משאיר סודות, שהוא מגלה הכל. הוא בעצם נותן את כל עצמו, מגלה את כל מה שיש לו, הוא אומר את זה מאוד אישי.

אז למה זה חשוב לכל מה שאנחנו מדברים עכשיו? כי זה מאוד נחמד, כמו שהרבי כותב (במאמר "ואתה תצוה", האחרון שהרבי חילק) שיש מסירות נפש של חסידי רוסיה ויש מסר"נ של חסידי אמריקה. ששל רוסיה זה עם מנגד ושל אמריקה זה בלי מנגד, שזה יותר קשה כי האדם מתעצם עם עצמו. אז אדמו"ר האמצעי במאמרים שלו הרבה פעמים מה שהוא רוצה מאיתנו זה שיתגלה שהאדם מתעצם עם עצמו, וכשהוא מתעצם עם עצמו כתוב בר' נחמן שכאשר האדם נמצא לבד אז פתאום נהיה בתוכו מלחמות עולם, אולי הוא רוצה ככה, אולי הוא רוצה הפוך. מתחילים לריב בתוכו. בלשון אדמו"ר האמצעי כשהאדם מתעצם בתוכו הוא מתמלא הפכים, הוא מוליד הפכים, הוא לא צריך לאזן בין הפכים אלא הוא מוליד הפכים.

להתעצם עם עצמו מאוד חזק ושזה יוליד תורות – זה נקרא חסידות אצל אדמו"ר האמצעי. כשהאדם מתעצם מאוד חזק, או בלשון אדמו"ר הזקן מתבונן מאוד חזק בגדולת ה', ואצל האדמו"ר האמצעי זה הרבה פעמים בעצם להתעצם עם עצמי מאוד חזק כדי שזה יוליד משוה. כי מה אדמו"ר האמצעי מדגיש? למרות שהוא מדבר על התבוננות

"הוא סיפר לי סיפור יפה: הוא אמר לי שהוא דיבר עם הרב עובדיה יוסף הנכד (כנראה שהם קשורים, הרב עובדיה יוסף גם קשור למקובלים וכו'), ושאל אותו על כך. אז הוא אומר לי: "זה אשכנזים, זה לא כמו אצלנו, תסתכל איך הוא כותב. במקום אחד הוא כותב לא להתפלל להצלחת הערב רב, ובמקום אחר

לצבא הם יצאו מהיהדות, כי הקדושה שיכולה להיות בתוך המסירות נפש נתפסת בתור הכפירה, בתור שאני בעל הבית, זה האויב הכי גדול, זה האויב של להיות קשור לקב"ה ולהיות חסיד אמיתי. לעבוד בבורסה? מצויין. תעבוד בבורסה, תרוויח, תתרום...².

ב. זה היה בחיצוניות, בפנימיות זה יותר דק: שלחיות בעל הבית על מסירות נפש זה לא מקובל עליהם. כמו בזמן השואה הסאטמר רב'ה לא אהב את הבעלבתיות על מסירות נפש. לדוגמא הרבי הריי"צ היה בעל הבית על המסירות נפש. אך אצל ר' יואליש כל הסיפור היה שהוא רוצה כמה שיותר לברוח, הכי לברוח. זה היה התפיסה של ר' יואליש. ברור שעל כל קלה כבחמורה הוא היה מוכן למסור את הנפש, אבל להיות בעל הבית על מסירות נפש הוא לא רוצה. וממילא כשהוא רואה את הציונות הצבא הוא רואה מבחינתו את הדבר הכי חמור, בעלבתיות על מסירות נפש, כלומר בעלבתיות על החלק האלקי שיש באדם, כאילו לקחת את 'פך השמן הטהור של הכהן הגדול' ולטמא. מה שהיוונים לא הצליחו להגיע באו הציונים והצליחו לטמא אותו, זה כאילו הנקודה. בעלבתיות על העצמאות שלך על החיים, הקב"ה מחייה אותך, שאתה תחייה את עצמך? ^{כא}

אז אמרתי לו שצריך לקחת בחשבון שזה שהם לא אומרים את זה על כסף, וכן אומרים על

היה סיפור בדוי לגמרי", אז התגובה של ר' יואליש מפורסמת מאוד, שאין שהוא שמע את זה הוא אמר – "אה, ברוך ה'... חשבתי שהוא חולה, משמח לשמוע שהוא באמת בריא". באמת כסף לא נחשב לו מאומה ממש. כשיהודי בא חולה אז עשרות אלפי דולרים הוא ככה נתן ליהודי, אז הוא נתן, מה זה משנה, אבל שהוא חולה, זה כבר נורא ואיום מבחינתו... לא סתם שיש אצלם הרבה חסד.

^{כא} אפשר לומר שזה כמעט הפוך מחב"ד, לא סוד שחב"ד וסאטמר לא הסתדרו אחד עם השני. חב"ד אומרים שאתה בעל הבית ואתה עושה הכל, לגמרי

אמרתי לו תראה, סאטמר הם כאילו לא רוצים להסתמך בכלל על הצבא. אבל כשזה מגיע לענייני מסחר וכסף, שמה זה כבר לא מפריע להם, פתאום הם אומרים שצריך לעשות השתדלות... שם זה לא כמו בחב"ד שיש שליחים וכו', אלא שם יש בעלי בתים שהולכים לעבוד והכל. למה הם אלה שמממנים את העולם החרדי? כי שמה כולם עובדים. הם לא באים ואומרים "יש קב"ה, חס ושלום לתלות את ייבנו בכסף", פתאום הם לא אומרים ככה. למה זה ככה? אפשר להגיד שזה כסף, "השוחד יעזור עיני חכמים", אפשר להגיד כך, אבל זה לא נשמע טוב.

מה הפשט? הפשט הוא שזה שכסף שווה עולם הזה – זה ברור. אבל צבא זה שווה עולם הבא, לא עולם הזה. צבא זה מסירות נפש. זה, הם לא מוכנים, על זה הם רבים עד הסוף. זה הדרך שלהם, הרבי לא עשה ככה. מילא כסף תייחס ל"כוחי ועוצם ידי" זה לא כ"כ נורא, אבל שאת המסירות נפש תייחס ל"כוחי ועוצם ידי"? – זה בשום אופן לא². כלומר להיכנס לענייני מסירות נפש זה אור מאוד חזק, זה עניין מאוד גדול, ושהעניין האלקי הזה יהפוך להיות משהו שבשר ודם יהיה בעל הבית עליו – לזה הם כבר לא מוכנים. והם לא מוכנים לזה בשני שלבים:

א. הם לא מוכנים במובן החיצוני, שאם אנשים יכנסו לבורסה הם ישארו חסידים ואם ילכו

¹ גיסי אמר (בצחוק) שיש כאלה שפגומים ב"כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" ויש כאלה שפגומים ב"כוחם ועוצם ידם עשו לנו את החיל הזה", זה גם סוג של פגם...

² ידוע שסאטמר תורמים הרבה, לנזקקים, וכו', הסיפורים שיש על החסד של ר' יואליש זה סיפורים ממש מיוחדים... פעם ר' יואליש נתן המון כסף למישהו כשהגבאי לא היה, ואז הגבאי נכנס ושאל אותו מה הוא נתן, הוא נתן לו סכום של כמה עשרות אלפי דולרים, הגבאי אמר לו "הוא שיקר! הוא לא באמת חולה, הוא רמאי, אני מכיר את הסיפור שלו, זה

הצבא – זה לא במקרה. זה בגלל שבצבא יש נקודה אלקית של מסירות נפש, שמסירות נפש אצל יהודי היא משהו אלקי ואסור לגעת בזה.

להשפריץ חסידות

הבאתי את זה כי חשבתי שזה מחדד מאוד יפה את מה שאדמו"ר האמצעי אומר פה. אדמו"ר האמצעי רוצה שהאדם יתעצם עם עצמו מאוד, חסידות זה לא רק אווירה שהאדם נכנס לתוכה אלא האדם מתעצם עם עצמו מאוד חזק, וההתעצמות עם עצמו חזק הופכת את האדם לכך שהדרך היחידה שלו להביע את מה שמתחולל בתוכו זה להשפריץ חסידות שזה מה שהצמח צדק אמר שאם יחתכו לו את האצבע יצא לו במקום דם חסידות. אתה מתעצם עם עצמך כל כך חזק, וזה מה שפורץ. להתעצם עם עצמך זה להרגיש כמו שהוא אומר פה שה' רוצה להוליד אותך בדומה לו, ובעצם אין לי מציאות אחרת חוץ מהמציאות הזו, זו בעצם המציאות שלי עם זה אני חי עם זה אני קיים.

נגיד את זה בצורה שונה קצת: בתניא כתוב הרבה פעמים שבתוך האדם יש אהבה מסותרת לה', שיש מוכנות למסור את הנפש. ובאמת הרבה פעמים לאנשים שקוראים את זה מפריע להם, הם

הכל, כמו שהרב יצחק אוהב להגיד. בחב"ד רוצים להגיד שיש משהו אלקי בתוכך ולכן אתה הבעל הבית על כל זה, לגמרי. ברור שזה שיש יותר בחב"ד שמתגייסים זה גם בגלל זה. אבל בסאטמר הכל ה' יביא, הוא יביא את המשיח, ה' יושיע, ואנחנו נתפלל שהוא יושיע. מי שמכיר טוב את סאטמר יודע שזה לא רק כלפי צה"ל אלא גם כלפי עצמם, את עצם החיים, להקים צבא של מסירות נפש כדי לחיות, לא אנחנו דואגים אלא ה' דואג. באמת הם חשבו שזה לא בסדר, זו תפיסה מאוד חשובה. שבאמת ה' הוא שמחיה אותי. כמובן שיש פה עוד הרבה דברים לדון, אבל אני רוצה לקחת בעיקר את השורשים. כי השורשים זה איפה שאפשר להבין חסידות טוב. [זה משפיע גם על זה שבחב"ד יש יותר דתלישים? כן, אבל יש עוד כמה

לא מצליחים לקחת את העניין הזה שאדמו"ר הזקן אומר שצריך מסירות נפש ולהפוך את זה למשהו פרקטי בחיים היומיומיים. איפה אתה מזהה בתוכך את הדבר הזה חזק? זה עבודה מאוד חזקה של אדמו"ר האמצעי, מיד אחרי פטירת אדמו"ר הזקן הוא עשה כמה חודשים טובים סיכוב בכל העיירות לחזק אותם בענייני חסידות²², ובעקבות כל הטיוול הזה בו הוא חזק את הקהילות החסידיות שהיו תחת אבא שלו, שמבחינתם זהו נגמרה ההנהגה²³, מה שהוא עשה בחודשים הראשונים שהוא היה בליובאוויטש זה לכתוב את קונטרס ההתפעלות, כי הוא ראה שלא מבינים את התניא כמו שצריך, לא מבינים מה שאדמו"ר הזקן אומר, אז הוא כתב את קונטרס ההתפעלות.

אז למה הבאתי את כל זה? כדי להסביר שעד כמה שזה כתוב בתניא הרבה על העניין של מסירות נפש, אבל להסביר שהאדם מהמציב הכי ירוד שלו עד המציב הכי נעלה שלו, לזהות בתוך כל המצבים שלו איפה זה בטבע אצלו לגמרי שהנפש תרצה להתכלל באלקות – זה בעיקר מה שאדמו"ר האמצעי רצה לבאר, בקונטרס ההתפעלות ובכלל במאמרים שלו. לכן החגיגה הזו שחוגגים עכשיו י' כסליו²⁴.

סוגיות. זה גם קשור לזה שאין רבי. זה לא פשוט. בכל מקום בסוף יש התמודדות. זה לא פשוט בכלל.

²² זה מעניין, אם אני זוכר טוב הוא הסתובב מיום פטירת אדמו"ר הזקן, עד יום ההולדת של אדמו"ר הזקן (ח"י אלול). הוא בעצם עבר (אם אני זוכר טוב) את כל אוקראינה של היום מדרום לצפון. הוא היה נע ונד עד ח"י אלול. בח"י אלול התיישב בליובאוויטש.

²³ כי אדמו"ר הזקן נפטר תוך כדי המלחמה ובעקבות המלחמה (הבריחה וכל הדברים האלה הכריעו אותו לכאורה ע"פ דרך הטבע).

²⁴ מה קרה שם? זה גם דבר מעניין. הוא שוחרר ב"י כסליו, כל החסידים באו לחגוג את י' כסליו יחד איתו, ובשבת היה ט' כסליו שנה אחרי. מי שעשה עניין גדול מ' כסליו זה ר' אייזיק, גם מ"ט כסליו. אני חושב שהרבה מהלהט שלעשות את האדמו"רים בחב"ד

אתה מיותר, אז כל הפשעים שעשית הם מחולים לך. אפשר להגיד: אתה מיותר, וכל החטאים שלך מיותרים, ואז יוצא שזורקו את התינוק עם האמבטיה (הפוך מהביטוי "לזרוק את האמבטיה עם התינוק"), זה עדיין מוזר... לא צריכים אותך, וממילא כל מה שעשית לא משנה. אם נדבר על המשל: אם חתכו את החלק המיותר בבגד, והיה שם לכלוך אז אומרים "בסדר, לא נורא, גם ככה זורקים לפח" האם לזרוק אותי לפח זה נקרא "לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא"? ! במשל זה לא ברור. אז מה הפשט?

הפשט ככה: כתוב "נושא עוון ופשע" (בי"ג מידות שבתורה, אך הן קשורות ל"ג מידות שבמיכה כמו שהאר"י כתב), אז אפשר לקרוא את זה בצורה כזו ש"נושא עון" זה שאני עושה במזיד, ו"פשע" היינו במרד. ואפשר לומר ש"פשע" הכוונה שהקב"ה בא ואומר לי "למה אתה עושה את זה?" ובאיזה שלב אני מתעצבן "למה אתה כועס עלי? אני יודע שאתה צודק ודי. תשחרר..." להגיד לקב"ה לשחרר זה להעביר את העוונות שלי מ"עוון" ל"פשע", בעצם בפנים בתוך ה"שחרר" הזה אני כאילו לא רוצה שה' יהיה המלך, אני מורד במלכות. יש כמה סוגי מרידות, או שאני רוצה לעשות מה שבא לי או שאני רוצה להיות המלך או שאני רוצה שהמלך יהיה העבד שלי. אבל כשאני חושב על זה אני שואל את עצמי "האם אני רוצה כאילו שלא יהיה לי קשר עם הקב"ה בכלל?" זה כל כך מטריד אותי, אני לא באמת רוצה את זה, אפשר להגיד שהתשובה היא בעצם לשים לב שיש חלק בעוונות שלי שהם פשע, אם הפכתי את העוון לפשע אני מרגיש כמה אני פושע ומתחיל להבין שזה לא באמת מה שאני רוצה.

מה שאני רוצה להגיד הוא שאדמו"ר האמצעי כל כך חזק את הנקודה הזו שהיהודי הוא משהו אלקי, והוא כל כך דייק את זה, וכל כך רצה שאתה תוכל לזהות את זה, ולא סתם לזהות את זה בתוכך אלא לזהות את זה בתוך כל מדרגה ומצב שאתה נמצא. שיש לך את המקום הזה, שהוא המקום הכי חשוב והכי יקר לך. הוא לא חידש את זה במובן הפשוט, שהרי זה כתוב בתנ"ך כמו שאמרנו. אבל בתנ"ך כשאתה קורא זה לא מספיק ממוקד על הנקודה הזו כדי שאתה תוכל להבין את זה טוב. לכן היה צריך, כמו שהוא התבטא שאבא שלו כתב הרבה דברים אך לגבי החסיד שבא ללמוד אותם "הרי זה דומה לקערה מלאה כל מעדני מאכלים טובים המשיבים את הנפש, ואין לו כף במה ליקח אל פיו", ומה שאדמו"ר האמצעי כותב בקונטרס ההתפעלות זה הכפית.

ג. לשים את עצמו כשיריים

– להקל על הצירים ולזרו את

הלידה

הזכרנו קודם (הערה 11) את הביטוי שהאדם צריך להיות כמו שיריים. לומדים את זה מהפסוק "לשאריה נחלתו" (מיכה ז, יח), "למי שמשים עצמו כשיריים" (ר"ה יז). מה זה שיריים? הכוונה שלוקחים בד, חותכים את החלק שנצרך עבור הכנת הבגד, ומה שנשאר שלא צריך אותו זה נקרא שיריים, לא נעים... אבל מה כתוב עליו? "מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשאריה נחלתו", כלומר למי ה' עובר על פשע? לשאריה נחלתו, למי שמשים עצמו כשיריים. מה קורה פה? אחד שם את עצמו כשיריים, כלומר הוא מיותר, ואז אומרים – אם

משהו הוא אלקי ולא משהו חלק מהמציאות הפשוטה זה ר' אייזיק, הוא זה שהלך על זה הכי חזק, לגמרי, יותר מהאחרים אני חושב.

זה כאילו זרקתי את עצמי (עצמי זה מי שרוצה להיות קיים כנפרד) וממילא הפכתי להיות נחלת ה' ^{כב}. כלומר ברגע שאני מרגיש פושע אני רוצה שה' יעבור על פשע לשארית נחלתו, דהיינו שהוא יתן לי את התחושה שאני רוצה לזרוק את עצמי כדי להיות חלק מנחלתו. ^{כג}

להתעצם עם עצמי או להרגיש מיותר

רציתי לומר זאת כהשלמה למה שאמרנו קודם על אדמו"ר האמצעי. שאפשר להגיד כמו שאמרנו קודם שזה המון להתעצם עם עצמי, ואפשר להגיד שכדי שאני באמת יוכל להיות קשור לחסידות אני צריך להרגיש שיריים, להרגיש מאוד מיותר. קודם אמרנו שלהרגיש שיריים זה להרגיש שאני חלק מנחלתו של ה', עכשיו אני רוצה לומר כמעט הפוך: אני מרגיש מיותר במציאות ואז אני מרגיש שזה מלחיץ אותי להרגיש מיותר (יכול להיות שזה מלחיץ אותי מהיצר הרע וזה יכול להיות מהיצר הטוב), והתחושה הזאת גורמת לי לשים לב שאני בעצם בפנים מרגיש נחלתו של ה', שה' לא רוצה שאני אהיה מיותר, כמו שאמרנו שה' לא רוצה שנאבד את החיים שלנו, הם יקרים לו. ^{כד}

זה התחבר לי הרבה למה שדיברנו שיש בנפש המון כוחות ומה שרוצים זה שיוולד משהו אחר. כדי שיוולד משהו אחר צריך להרגיש שרוצים להיות מהנותר, להיות מיותרים. כי כל עוד רוצים המון המון כח, אתה מרגיש שיש לך הרבה, אי אפשר שיוולד פה משהו. כשאתה מרגיש שכל

אז מה הלאה? אז ביג מידות הרחמים שבתורה אחרי "נושא עון ופשע" כתוב "וחטאה". מה זה ה"חטאה" הזה? הכוונה שבאופן כללי אני מרגיש שאני מנותק מה' וכל הפשע הזה שלי הוא בעצם שגגה. זה בעצם מה שיוצא, שכל העוונות הם פשעים וכל הפשעים הם חטאה. מה הכוונה חטאה? שאם באמת הייתי מרגיש את הנוכחות שלך לא הייתי חוטא. אבל אני לא מרגיש אותך אז אני חושב שאתה נגדי. הרי למה אני מורד בך? כי אני מרגיש שאתה מעיק עלי או אני חושב שאתה נגדי. ואם אתה נגדי אני נגדך, אין מה לעשות. אז כן, אני פושע. אתה שואל אותי אם זה מה שאני רוצה? לא, טעיתי, חשבתי שאתה נגדי, אבל זו היתה טעות. לא באמת אתה נגדי, זה סתם... כמו שאבא או רב מעיק על הבן שלו או התלמיד שלו ופתאום התלמיד אומר "זה שאני מתייחס ככה ואני עצבני זה בגלל שהרגשתי כאילו אתה נגדי, אבל אם הייתי יודע שאתה לא נגדי הייתי אחרת".

עכשיו אני חוזר ליג מידות של מיכה, "עובר על פשע לשארית נחלתו" מה הכוונה לשארית נחלתו? חז"ל דורשים למי שמשים את עצמו כשיריים. מה הכוונה? הכוונה שאני מאוד לחוץ על עצמי, אני מאוד רוצה להיות קיים, ולהיות קיים כנפרד, עצם זה שאני רוצה להרגיש את המציאות שלי את הנפרדות שלי זה נקרא שאני פושע, ואם אני רוצה להרגיש שאני לא רוצה להיות פושע זה עצמו להרגיש שאני כאילו שיריים. ואז מה זה עושה? בבגד באמת לוקחים בד ואז חותכים ומה שחותכים זורקים לפח, אבל בנפש להרגיש שיריים

^{כה} כמו שאנחנו אומרים לגבי מה שאדה"ז אומר שהצמצום הוא לא כפשוטו, שזה משום שזה משל נפשי, שבמשל של נפש גם כאשר אדם מפנה מקום בנפש זה גם חלק מהנפש (ראה באריכות בספר "זה השער" מעמוד 208 והלאה).

^{כו} אפשר לומר שביג' מדות שבתורה, ה"לשארית נחלתו" מקביל ל"ונקה".

^{כז} אם הקב"ה היה חושב שהחיים שלנו מיותרים גם אנחנו היינו חושבים שהם מיותרים, אם לא היה לנו תורה לא הייתה לנו סיבה לחשוב שהחיים שלנו חשובים משהו. כמו שאנו רואים היום שמי שאין לו תורה אז הוא צריך יותר הצדקה כדי ללדת ילדים. כשיש תורה זה נהיה יקר בעיני, כי אני מבין שהקב"ה מעוניין בזה וממילא גם אני מעוניין בזה, אחרת לא ברור אם זה משתלם, זה לא עסק כל כך רווחי.

המציאות היא המון כוחות מאוד חשובים ויקרים, אני לא רוצה להפסיד את כל הכח שיש. ולהרגיש מיותר זה בעצם לאפשר למציאות שיולד בה משהו חדש. זה מה שקורה כשאדם מרגיש מיותר. כל המאבקי כוחות, כל ההתגוששות ומי שעומד באמצע ומנסה לאזן ולאגד ולצבור ולתפוס את כל הכוחות – זה מה שמייצר פה את כל הלחץ. ומה מייצר את הלידה עצמה? מה שמייצר את הלידה הוא מה שאני מרגיש מיותר. זה מה שנותן את היכולת להיוולד שיולד פה משהו אלקי.

אז יש צד אחד כמו שאמרנו קודם שיהודי הוא משהו אלקי והוא צריך להרגיש שזה מה שהוא מחפש. ויש שצריך לתת לזה ביטוי בתוך הנפש, איך להקל על הצירים שבסוף יולד משהו? אז כדי שלא יישאר רק צירים צריך להרגיש כמה אני בעצם מיותר ולשארת נחלתו^כ.

רוצה את החיים האלה. וכשאני לבסוף רוצה את החיים זה שאני מרגיש את מה שה' רוצה בחיים שלי. בהנחת יסוד, אם אני יעשה את החשבון טוב – אני לא רוצה. ורק מה שה' רוצה הוא מה שגורם לי לרצות זה נקרא שאני שיריים והופך להיות נחלתו של ה'. זה הכוונה שאני מצליח להרגיש את זה בתוכי שזה מה שעושה שאני ירצה כמה שיותר.

^כ [זה כמו להגיד שאני רוצה רק אם ה' ירצה?] זה יותר מזה. להגיד אני רוצה רק אם ה' ירצה זה להגיד שאני מאוד רוצה ואני רוצה שגם ה' ירצה ואם הוא לא רוצה אני מוכן לוותר. ופה זה להגיד הפוך, להרגיש מיותר זה שאני מיד מחשבן מה המשמעות של לרצות את החיים שזה בעצם פשע וניתוק מה' ומיד כשאני עושה את החשבון הזה אני לא

שיעורים בפרק בעבודת ה' (5)

ותוך כדי כך
להרגיש את רחמיו יתברך
עליו, באשר הוא שם.

עודנו חי

ומה הם הרחמים הללו?

(שהרי עודו חי)

באופן פשוט מה היה צריך להיות? שאם אני עושה משהו נגד ה', שלא יהיה לי קיום. למה ה' צריך לקיים משהו שהוא נגדו? יוצא שבאופן פשוט אין סיבה שאני יהיה קיים. נניח אני בא לאיזה בית של גביר, הגביר נותן לו הרבה דברים, ותוך כדי שהוא יוצא מהבית של הגביר הוא גם גונב לו איזה משהו – באופן פשוט הגביר לא אמור להמשיך לתת לו, הוא אמור לזרוק אותו. והקב"ה מקיים את האדם למרות מה שהוא עושה, "שהרי עודו חי". למרות שהאדם כביכול לוקח לעצמו כל הזמן את החיים, הקב"ה בכל אופן ממשיך לתת לו, למרות שהאדם לוקח את זה חזק.

דיברנו פעם באריכות על כך שיש ציור יפה בחז"ל על העכבר. שהגמרא בהוריות (יג.) אומרת "שאלו תלמידיו את רבי אלעזר: מפני מה הכלב מכיר את קונו, וחתול אינו מכיר את קונו? אמר להם: ומה האוכל ממה שעכבר אוכל משכח, האוכל עכבר עצמו עאכ"ו". כלומר יש כאן דירוג: עכבר – הוא בעצמו גורם לשכחה, חתול – לא מכיר את קונו, כלב – מכיר את קונו. לגבי השור והחמור כתוב (ישעיה א, ג) "ידע שור קונו וחמור אבוס

כעת הרב יצחק מחדש חידוש גדול. נקרא את הדברים, ולאט-לאט נגיע אל החידוש:

על החוטא
להתמרמר ולהשפיל את
עצמו באמת, בהכרת עוצם
פחיתותו ורחוקו מאלקים
חיים.

קודם הרב הסביר שמצד הנפש הבהמית לא צריכה להיות התפעלות, האדם צריך להרגיש שהוא מועד לכל דבר רע. זה מה שהוא כותב פה "פחיתותו וריחוקו מאלקים חיים", "להשפיל את עצמו באמת". אבל הרב הסביר גם שמצד הנפש האלקית זה הפוך, צריכה להיות המון התפעלות. למה מצד הנפש האלקית צריכה להיות התפעלות? בגלל שהוא מרגיש את החטא מצד הקב"ה. הוא חושב כמה כלפי לה' זהו מצב מוזר שהקב"ה יהיה מחובר לכל המציאות הנמוכה שלי (וכמו שהארכנו פעם שעברה).

יוצא שכאשר אני מכיר ב"עוצם פחיתותו וריחוקו מאלקים חיים", אני מרגיש שמוזר מאוד שהקב"ה קשור לכל מה שאני עושה, עד כדי כך שזה כמו שהוא אמר קודם שהוא "כטומן פני המלך העליון בתוך בית הכסא מלא צואה". באופן פשוט מה המעשה שלי קשור לקב"ה? הוא לא היה אמור להיות קשור, אבל אני מרגיש שהוא כן קשור.

^{כט} [הוא אומר ש"על החוטא" להרגיש את הרחמים, זה רק מי שחוטא?] זה מהלידה, מאז שנולדת יש לך יצר הרע, היצר הטוב הגיע אח"כ.

בעליו" וכמו שמסביר שם רש"י "מתקנו בחרישה ביום ומאחר שהרגילו בכך יודע בו אבל חמור אטום אינו מבין בעליו עד שיאכילנו".

עכבר – לא יודע לקבל, הוא יודע רק לקחת. אין דבר כזה להאכיל עכבר, הוא פשוט לוקח. לכן הוא גורם לשכחה, הוא לא מייחס שום דבר לבעלים שלו. חתול – יודע לקבל טוב מאוד, אבל אין לו שום נאמנות לנותן, אם לא נתנו לו את האוכל בזמן הוא פשוט יכול לסרוט את הבעלים. כלב – ממש נאמן לבעלים שלו, חמור – יודע שהבעלים שלו נותנים לו אוכל, והוא לא צריך לחפש מקום אחר, הוא מכיר באבוס של הבעלים. ושור – יודע שיש קשר בינו לבעלים שלו.

על ידי הדירוג הזה קל יותר לצייר את ההבדל. זה ממש יפה, הדירוג הזה מאוד ממחיש את הדקות. אם אני יגיד את הדרגות הללו בדקות בנפש לא כל כך נשים לב, וכשאומרים זאת על בעלי חיים, שלכל אחד יש את הטבע שלו, ממש רואים איך בתוכנו יש חלק שצריך תיקון כמו עכבר ויש שצריך תיקון כמו חתול וכו'.

ל [אבל על העכבר כתוב שהוא קורא לחברים שלו (ירושלמי ב"מ ג, ה): "אילין עכברייא רשיעיא כד חמיין פירי סגין קרויין לחביריהון ואכלין עמהון", הובא בתוס' ב"מ מ.)] כן, אבל פעם הסברנו מה הכוונה שהוא קורא לחברים שלו, לא כמו שאתה חושב. אני אתן לך דוגמא: אם נניח אני אתחיל לאכול מהר מהר את הכל פה ואתה תחשוב שזה הולך להיגמר, אז גם אתה תתחיל לעשות ככה, וכולם יתחילו לעשות ככה. ככה הוא קורא לחברים שלו. כאילו – תחטוף, תחטוף, תחטוף. לכן הם נקראים רשעים. הם אפילו לא אומרים לחברים שלהם לחטוף, אלא שבגלל הלחץ הזה כולם נכנסים ללחץ, כולם נהיים רשעים. [זה לא שהעכבר מצפצץ וקורא להם?] גם אם זה ככה, הוא מודיע להם מה הוא עושה. הוא אומר – אני חוטף אני חוטף אני חוטף. מפרסם לכולם שהוא חוטף, ואז כולם נכנסים ללחץ. מה זה תחרות שיש בין בני אדם? שאני חוטף, ותדע לך אם אתה לא תחטוף אין לך סיכוי לשרוד...

הבאתי את כל זה כדי לתת לנו דוגמא מוחשית מהעכבר, כמו שהעכבר הוא רק חוטף כך אני לוקח את החיים. נותנים לי, רוצים לתת, אבל אני תמיד יקח. אני לא יסכים שיתנו לי מרוב שאני לחוץ על זה. אין דבר כזה שיתנו לי, אני מיד יחטוף.

זו תכונה מקולקלת שצריך לתקן אותה כמה שאפשר, לפחות להכיר בכך שיש דבר כזה – לוקח בלי לקבל. כתוב שעכבר הוא אותיות 'בך רע', יש רע בתוכך. והרע זה לקחת כל הזמן. לקחת את החיות, ואפילו לא לחשוב בכלל שאני מקבל אותה. אפילו שנותנים לי – אני חוטף. אני רוצה להיות 'בעל הבית' על זה, בגלל שאני לא נותן אמון בכלום. [יש עניין לא לחטוף את החיים בכללות? יש כזו מידה?] כן. [לא לחטוף אחד מהשני?] כן, גם לא אחד מהשני וגם לא מהקב"ה. לחטוף מהקב"ה הכוונה שאני לא רוצה להגיד לקב"ה 'אתה תיתן לי את החיים', אלא 'אני רוצה לחיות'. לא שתעשה לי טובה, אלא אני רוצה לחיות.^ל

אז הדבר הראשון שאדם צריך להרגיש הוא שה' מרחם עליו שעודו חי. שהוא לא חוטף את

^ל [האם בקדושה יש מקום של 'לחטוף'?] בד"כ כשבן אדם חוטף הוא הופך את הדבר מקדושה ללא קדושה. זה רק בדרך כלל, לא לגמרי, אבל צריך זהירות כדי שזה לא יקרה. במשנה בסוכה (ד, ד) "יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת מוליכין את לולביהן להר הבית והחזונין מקבלין מהן וסודרין אותן על גב איצטבא.. למחר משכימין ובאין והחזונין וזרקין אותם לפניהם והן מחטפין ומכין איש את חבירו, וכשראו בית דין שבאו לידי סכנה התקינו שיהא כל אחד ואחד נוטל בביתו". אז אפשר לראות משם מה קורה כאשר חוטפים בקדושה. אם אתה מחליט שאתה באמת רוצה את הקב"ה, והקב"ה רוצה לתת לך את עצמו – זה בסדר. אבל אם אתה מנסה לחטוף אותו זה לא טוב. לגבי לחם הפנים כתוב (בקידושין ג.) "הצנועים מושכין את ידיהם, והגורגנים חוטפים. מעשה באחד שחטף חלקו וחלק חבירו, והיו קוראין אותו בן חמצן עד יום מותו", בגמרא בפסחים (ג:) נאמר שאחד הכהנים לשקח את לחם הפנים אמר "הגיעני כונב הלטאה" ואז 'בדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול'. מה

שה' ימשיך לצוות אותנו את המצוות. לשם כך צריך עוד פעם לעלות להר, ושה' יצווה אותנו על הלוחות השניים. כי הציווי שהיה קודם נשבר, מישהו שבר אותו...

א"כ 'ישראל אעפ"י שחטא ישראל הוא' זאת אומרת שהקב"ה מרחם עליו פעמיים – פעם אחת הוא מרחם עליו ומשאיר אותו בחיים, ופעם אחת הוא מרחם עליו שהוא עדיין מתייחס אליו כמי שמחויב במצוות ושום דבר לא השתנה. אנחנו יכולים לחשוב שזה פשוט ממשיך לנסוע, אבל כמו שהחיים היו צריכים להיגמר וחידוש שהם ממשיכים, כך עוד יותר מזה, העובדה שהציווי ממשיך זה חידוש. 'אף על פי שחטא ישראל הוא', 'רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות', אף על פי שחטאו.

[להשאיר אותם בחיים סתם בלי מצוות זה לא רחמנות] אז מה זה, אכזריות? [סתם חוסר אכפתיות] העובדה שאתה מרגיש חזק שאולי עדיף למות בלי שה' ימשיך לצוות אותי, אולי זה גילוי של הרחמים שלו. זה טוב להרגיש ככה.

חתירה תחת כסא הכבוד

אחרי זה הוא אומר:

וכן ה' יתברך חותר
לו חתירה מתחת כסא
הכבוד.

ה' מאפשר לחוטא לעשות תשובה. לעשות תשובה זה עוד יותר עמוק מאשר סתם שנשאר

יניקה לחיצונים. גם אצל רבי אין דבר כזה רחמנות, לתת להם להיכנס לבית או לגורן, זה לא הרחמנות, הרחמנות זה לא להרוג אותם, אבל לתת להם להיכנס זה לא לתת להם רחמנות, להיפך זה לתת להם יניקה.

החיים, אלא שזה שהוא חי זה רחמים של ה'. [אם הוא לא ירגיש ככה הוא חי כמו עכבר?] כן. לא מורגשת אצל העכבר הרחמנות בכלל של נותן החיים, רק מורגש כמה צריך כל הזמן לחטוף. איפה רואים קשר בין עכברים לרחמים? בגמ' מסופר (ב"מ פה.) רבי נענש על כך שלא ריחם על עגל [שזה בעצם השור שדיברנו עליו קודם], והתיקון של זה היה שהוא ריחם על אפילו עכברים.^{לב}

שהוא עדיין יהודי

ו"ישראל אף על פי
שחטא ישראל הוא".

לא רק שהאדם החוטא חי, שה' מחייה אותו, אלא שה' אומר שלמרות שהוא חטא – ישראל הוא. ומה המשמעות של זה שהוא ישראל? עיקר המשמעות של זה היא שבעצם ה' אומר לאדם – 'עדיין אני מצפה ממך כל מיני דברים'. ישראל שחטא מחויב בכל המצוות, למרות כל מה שהוא חטא. אפשר היה לומר שעד שלא תעשה תשובה לא תהיה חייב במצוות, ותהיה כמו גוי.

איפה היה מצב כזה בו היה יכול להיות שה' ישאיר אותנו בחיים, אבל לא יצווה לנו את המצוות? אחרי הארבעים יום הראשונים שמה ביקש רחמים מה'. יש שמונים יום של בקשת רחמים, בארבעים יום הראשונים הקב"ה אמר שעם ישראל יכולים לחיות. משה רבנו אומר – רגע, מה יצא עכשיו? יצא שעכשיו הם יחיו, אבל הלוחות נשברו ולא ברור מה קורה. לכן משה עלה עוד פעם, והיה עוד ארבעים יום כדי שיהיה עוד מתן תורה,

הכוונה "כונב הלטאה"? כשלוקחים את הזנב מהלטאה זה נראה כאילו עדיין יש כונב הזה חיות (ראה אהלות א, ו), כך גם אחד שלוקח את לחם הפנים זה נראה לו כאילו זה חי, אבל זה לא קשור בכלל, באמת זה כבר לא חי, בגלל שהוא חוטף.

^{לב} [הגמרא אומרת (גיטין מה.) "לאו עכברא גנב אלא חורא גנב"] הכוונה שזה מצד האדם, שאתה נותן

הציווי. זה כמו ששואלים – מהי המצווה לעשות תשובה? אדם מחויב בכל המצוות, הוא כל הזמן היה מחויב, והעובדה שהוא חטא לא משנה את זה, אז מה המקום של מצוות תשובה? הרי חלק מהתשובה זה קבלה לעתיד, ומה שייך קבלה לעתיד, הרי הוא 'מושב' ועומד'. וכי אם הוא לא יקבל לעתיד הוא לא יהיה מחויב!*

אלא הכוונה גם בחרטה על העבר וגם בקבלה לעתיד שהקב"ה נותן לאדם את היכולת להסתכל על העבר אחרת מאיך שהוא היה. זה החידוש של מצוות התשובה. אני לא חייב להסתכל על העבר כמו שחייתי את העבר, אני יכול לחיות את העבר בתור מנוף לעתיד.

זה הכוונה שהקב"ה 'חותר לו חתירה מתחת כסא הכבוד'. למה הוא חותר לו חתירה מתחת כסא הכבוד? כיון שמסביב לכיסא הכבוד יש מלא שמירה שמונעת מהאדם להגיע לכיסא הכבוד. יש המון סיבות טובות למה לא לתת לאדם להגיע לקשר טוב עם הקב"ה. וכאשר ה' מוצא את המקום בו השומרים לא שמים לב, מתקשר עם האדם אפילו שהוא נמצא במצב גרוע, זה הכוונה שהוא חותר חתירה מתחת כסא הכבוד. לחתור חתירה זה מלשון 'הבא במחתרת'. למה ה' בא במחתרת? את דעתם של מי הוא כביכול גונב? את דעתם של המלאכים, של בית דין של מעלה. הם אומרים לו שזה לא בסדר, גם השכל של האדם אומר שזה לא הגיוני. וה' מתעלם מכל הדברים האלה. האדם נמצא למטה, יש מסביב המון שמירה, והקב"ה יורד אל האדם כביכול, זה נקרא חתירה מתחת לכיסא הכבוד. המלך חותר תחת המלוכה של עצמו.

²⁵ [במעמקים של ראש השנה כתוב שהאדם מתקשה להאמין בתשובה כי הוא מרגיש שזה מזלזל בחשיבות של הקשר בעיניו] זה תלוי אם זה מצד האדם או מצד הקב"ה. על הקב"ה אני צריך לחשוב שמצד הקב"ה

[זה טוב שזה ככה? שבשנייה אחת אחרי כל מה שהוא עושה הוא מגיע למלך?] אם אני מרגיש שאני זה שעושה את זה אז באמת זה לא אמיתי, אבל אם אני מרגיש שהקב"ה מרחם עלי זה אמיתי. באמת ה' מרחם על האדם מיד. ה' מרחם עליו מיד מיד מיד. מאוד מאוד מרחם עליו. [החתירה היא לאחר שהאדם עושה תשובה?] היא גם כדי שהוא יוכל לעשות תשובה. זה הולך ביחד. [זה לא אמיתי להרגיש שה' לא יקבל את התשובה שלי?] אם הוא מרגיש, הוא באמת מרגיש. האם זה נכון? זה לא נכון. אם האדם אומר לה' אני עשיתי חטא ואני רוצה אותו עוד פעם, זה משהו אחר. אם הוא רוצה את זה שוב – זו באמת בעיה. עכשיו הוא צריך לריב עם עצמו.²⁶

וימינו פשוטה לקבל שבים

כעת הרב מדבר על מדרגה עוד יותר גבוהה:

וימינו פשוטה תמיד לקבלו בתשובה.

פה הכוונה שבכלל יש משהו פנימי, איזו ימין פשוטה, חסד פשוט, שאצל ה' הכל-הכל-קטן עליו. 'בסדר...' [שזה אפילו לא חתירה?] כן, משהו פשוט לגמרי. זה מה שנקרא ש"ימינו פשוטה לקבל שבים". זה כאשר האדם מרגיש שכל החטא הוא בכלל לא ממשי ביחס לחלק האלקי. גם בתוך האדם עצמו, ביחס לחלק האלקי – החטא בכלל לא תופס מקום.

קצת קשור לפרשה שלנו, מי זה לבן הארמי? אחד שמרגיש שאין שום דבר בעייתי

הוא מרחם לגמרי. כמו שהוא אמר קודם על האדם לעומת ה', שלאדם אסור להתפעל, אבל הוא צריך להרגיש המון התפעלות מהחטא מצד הנפש האלקית – איך זה יכול להיות?

במציאות. הכל מסתדר לו. אצל הקב"ה הכל לבן – לא משנה מה יקרה, הכל קטן עליו. אצל לבן יש משהו כזה, שלמה אין לו בעיה לרמות? כי שום דבר לא לגמרי מחייב. הכל בסדר... הוא לא יכול להרגיש שהוא מחויב למשהו. הוא לא מתחרט על כלום, הכל בסדר (הורחב על כך באריכות במאמר הראשון בעלון).¹⁷

[הדבר הזה נקרא רחמים?] כן, זה נקרא ש"מינו פשוטה תמיד לקבלו בתשובה". יש מקום מסוים שתמיד היד פשוטה. יש רחמים עליונים, שאומרים שאף פעם אתה לא מחוץ לעסק, אין דבר כזה בכלל. הכל בסדר.

החטא נחרט על לוח לבו

ומהי התשובה?
חרטה על העבר – כלומר
הרגשת שפלותו באמת
כנ"ל עד שנחרטת על לוח
לבו בחרט אנוש פחיתות
ערכו מצד מהותו העצמית;

האדם מרגיש כמה הוא פחות וזה נחרט אצלו, כלומר זה הופך להיות משהו שמביע אותו חזק. או בתוך עצמו, או כלפי אחרים. אבל זה הופך להיות משהו מאוד חזק אצלו בנפש, שהוא מאוד רוצה להביע אותו, כי זה שייך אליו לגמרי. מה שהוא רוצה להגיד במילים "מצד מהותו העצמית", הוא – אל תפריד בין החטא לביןך, אלא תגיד:

¹⁷ יש את הסיפור המפורסם על האלשיך שדרש מאה רמאויות של לבן הארמי, וכשהוא דרש את הכל האר"י צחק. שאלו את האר"י למה הוא צחק. הוא אמר שלבן היה פה ועל כל מה שהאלשיך דרש הוא אמר נכון נכון נכון, ועל האחרון הוא אמר שזה לא היה נכון. והאר"י צחק שבאמת זה כן היה נכון... שהוא שיקך, וזה באמת כן היה.

¹⁸ [אדה"צ] מסביר באגרת התשובה (פרק יא) "וחטאתי נגדי תמיד... נגדי דייקא כמו ואתה תתיצב מנגד מנגד

החטא ואני זה ממש אותו דבר. "חטאתי נגדי תמיד", כמו "שויתי הוי' לנגדי תמיד". אני יודע שחטאתי את החטא הזה.¹⁸

ניתן דוגמא: הרבה פעמים כאשר אנשים שבאים להתייעץ מתנהגים בצורה מוזרה, והם לא יכולים להסביר לעצמם למה הם מתנהגים ככה. הרבה פעמים הסיבה שהם מתנהגים בצורה מוזרה היא משום שהם רוצים להביע את זה שהם לא מתנהגים בסדר, אבל הם לא רוצים לבוא ולהגיד בפירוש 'לא היינו בסדר'. לכן הם עושים דברים מוזרים, כדי שזה יתגלה בלי שהם יצטרכו לגלות 'על השולחן'. הם עושים דברים שהם לא רוצים לעשות אותם, והם עושים אותם בעל כרחם, משהו דוחף אותם לעשות את זה, כי הם רוצים לספר על עצמם משהו לא טוב, אבל לא נעים להם לספר זאת על עצמם, והם גורמים לעצמם שזה יתגלה בלי שהם רוצים שזה יתגלה. ואז אנשים מגלים או כמעט מגלים את מה שקרה, למרות שהם מכחישים, אבל בעצם הם עשו המון פעולות כדי שזה יתגלה. זה קורה המון. אדם עושה משהו לא טוב ולאחר מכן הוא עושה עוד משהו לא טוב, עוד יותר גרוע¹⁹. בן אדם עושה משהו, ואז הוא עושה משהו עוד יותר גרוע כי הוא רוצה לספר את מה שהוא עשה לא טוב. אבל הוא גם לא רוצה להגיד שהוא עשה משהו לא טוב אז הוא עושה את זה בלחץ, בעל כרחו, בלי שליטה כביכול, כדי שזה

סביב לאהל מועד יחנו ופרש"י מרחוק..."] 'רחוק' הכוונה שהוא צריך להיזכר בחטא רק בזמנים מסוימים, כמו כאשר יש לו ייסורים הוא צריך להרגיש שיש לכך סיבה, שהוא חטא. אז גם פה, מתי שהוא צריך לעשות תשובה הוא משתמש בזה, וחושב שהוא ממש שייך לחטא.

¹⁹ היום שרים 'עוד יותר טוב', אז הוא עושה 'עוד יותר גרוע'... לא יודע אם מישהו הולך לעשות מזה שיר – אבל...

ייחשף, ואז הוא מיד מאוד מתחרט על זה ומכחיש לגמרי.

זו תופעה מאוד שכיחה בייצוג. כאשר אתה מסביר לבן אדם שזה מה שהוא מחפש, קשה לו להאמין. אבל הרבה פעמים כשהוא פתאום קולט את העניין, זה מאוד עוזר לו, כי הוא שם לב שהוא באמת לא רוצה להיות גרוע, ואם הוא יבוא ויספר את זה פשוט יגמר לו הדחף הזה. הוא יבוא, יספר שהוא באמת כזה, וזהו.

טלפן אלי יהודי לא יודע לפני כמה זמן, יהודי בן 40-50, אני לא מכיר אותו, מיששו שלח אותו אלי. הוא עשה דברים לא טובים, וזה נהיה יותר גרוע ויותר גרוע. והוא הופתע לגלות כמה הוא לא רוצה את זה, וכמה פשוט להפסיק. פתאום הוא שם לב שהוא עושה את זה כדי שהדברים הלא טובים שהוא עשו יתגלו. בדרך כלל זה קשור לכך שהוא רוצה שמה שהוא עושה יתגלה לאשתו, אבל גם יכול להיות שהוא רוצה שיתגלה להורים לחברה לרבנים. הוא רואה שמתייחסים אליו כאילו הוא בסדר, נורמטיבי, וזה מאוד קשה לו, כי הוא כל הזמן צריך לספר שהוא באמת בסדר. ממילא זה דוחף אותו להגיד שהוא לא בסדר, ואז כולם מרגישים שהוא לא בסדר, ואז הוא מיד מתחרט ומסתיר כדי שכולם לא יגלו. הוא מסתיר אפילו מעצמו שהוא עושה זאת רק כדי לגלות את הדברים הלא טובים שהוא עשה. יש בכך הישרדות, הוא מרגיש שהוא לא יכול להיות עם העובדה שחושבים שהוא משהו אחד כאשר באמת הוא משהו אחר. הוא לא יכול לסבול את זה.

אז פה הוא אומר: "הרגשת שפלותו באמת כנ"ל עד שנחרטת על לוח לבו בחרט אנוש פחיתות ערכו מצד מהותו העצמית". כלומר שבא לו להגיד שהוא באמת לא בסדר, והוא הולך על זה. כפי שאמרתי בדרך כלל זה בעיות כאלה שהאדם

מסתכל על דברים שקשורים לקשר בין איש לאשתו, במחשב וכדו', אבל זה לא קשור דווקא למחשב. אדם כזה מרגיש שקשה לו עם עצמו, אז הוא מסתיר מעצמו כל הזמן. כאשר אדם מרגיש את השפלות שלו, והוא מרגיש כמה הוא באמת מועד, והוא עומד מול זה חזק – הוא מקטין את הרע שלו מאוד. הוא עושה שלא יהיה לו דחף עוד פעם לעשות זאת. כשהוא לא אומר את שפלותו בפירוש, הוא נדחף לעשות זאת עוד פעם. אמנם לא צריך תמיד להגיד בפועל, גם בעניינים שהזכרנו שבין איש לאשתו. אבל הרבה פעמים זה עוזר טכנית.

חציף עלי מאן דמששתף בשתים עשרה הצעדים

[הרי הגמרא אומרת (ברכות לד'): "חציף עלי מאן דמפרש חטאיה, שנאמר: אשרי נשוי פשע (כסוי חטאה)"] ה"חציף" זו דוג' טובה נגד 12 הצעדים. 12 הצעדים משמעותם להיות חצוף, לעשות את החטא לגיטימי. כאילו הוא בסדר, זו חוצפה. זו גם חוצפה כלפי הקב"ה, להגיד שהקב"ה ברא את האדם כזה, 'אנחנו כאלה...'. [אמרת שאנחנו כן צריכים להרגיש שאנחנו כאלה, אני מועד לחטא. אז מה הטרוניא פה?] אם בן אדם אומר זאת בקבוצת תמיכה שכולם חוטאים וכולם מקבלים לגיטימציה מכך שזה ככה (והרי על זה מושתת 12 הצעדים), ממילא בעצם באים להגיד שזה הטבע של העולם, וכך ה' ברא אותי, ואז הם חצופים כלפי הקב"ה. אבל אם אתה אומר זאת לאדם טוב, אדם צדיק, שמבחינתו מה שעשית זה הכי מוזר שבעולם, ואם בכל זאת הוא לא מסתכל עליך מוזר זה בגלל שהוא מרחם עליך, ממילא אתה מתמלא בושה, ואתה לא חושב שה' ברא אותך ככה.

אם אתה הולך לעוד מיששו שזה קרה לו, לך זה גם קרה, גם לו וגם לו וגם לו ואז נעשה קבוצת תמיכה של מלא אנשים – זו חוצפה כלפי

שמיא, וגורם להעצים את העסק. משא"כ אם אתה אומר זאת בפני מישו שנקי בעניינים האלה, יחסית, כל אחד בעניין שלו. אדם אומר את זה בפני חבר טוב, בפני אבא שלו, למי שנקי יחסית, מישו שלא באותו בוץ ויכול לשלוף אותו.

[אם הוא עשה את זה, באמת הוא מועד לזה אז מה החוצפה פה?] השאלה אם אני אומר שה' ברא אותי ככה, בלי אפשרות לא להיכנס לזה. אלה של 12 הצעדים אומרים שה' מרחם, אבל הם אומרים שהוא גם עשה אותך כחוטא. כיון שאתה הולך לחברה שכולה שקועה בזה, אתה בעצם הולך להגיד שזה קיים במציאות וזה חלק מהטבע האנושי ובעצם ה' עשה את הטבע הזה. [זה לא נכון שה' עשה את הטבע הזה?] לא, יש לי נפש בהמית ויש לי בחירה ואני יכול לא ליפול לשם. אם הם היו חושבים שיש נפש אלקית הם היו הולכים למישו שיש לו נפש אלקית שיעזור להם. אבל זה לא המצב, אלא יש להם התפעלות מהנפש הבהמית והם לא רוצים לוותר על ההתפעלות הזו, ולכן הם הולכים לאנשים אחרים. השיטה הזו אומרת – אני מבין אותך. מבין שזה קרה לך, ואני יעזור לך. ואתה תבין שגם לי זה קורה, ונעזור אחד לשני. התשתית היא שנעזור אחד לשני, למרות שה' ברא את שנינו מסכנים. התפיסה היא שיש את מה שה' עשה, ויש את מה שאנחנו עושים. אנחנו נעזור אחד לשני, וה' עשה את הטבע שהוא יפיל אותנו לשם.

[הם אומרים שה' יעזור] הם אומרים שה' יעזור, אבל הם משקרים פה. זה מצחיק להגיד שה' מפיל אותך מצד זה, ועוזר לך מצד זה. אז הם אומרים שהוא עוזר לך, ובאמת הם אומרים שהוא מפיל אותך. בסוף, בנפש – זו התחושה. בנפש התחושה היא שכולם נופלים, אבל לא אומרים שה' עשה את זה, אלא ה' ירחם...

לכן הכל שם נוצרי, "מכף רגל ועד ראש אין בו מתום", הכל חשיבה נוצרית. לכן זה מפיל חללים בלי סוף, כמה שזה עוזר – הרבה יותר ממה שזה עוזר, זה מזיק. השיטה הזו הופכת את החטא ללגיטימי. הכל נהיה מותר, מה הבעיה? זה כמו כומר. כומר זה טוב או לא טוב? לכאורה מאוד טוב, אנשים באים ומתוודים. אבל מה בסוף זה עושה? שאפשר לעשות עוד פעם, ועוד פעם מגיעים לכומר. השאלה לאיפה אני רוצה ללכת, ללכת לצדיקים או למכורים. כשהם הולכים, הם הולכים למכורים.

[מה ההבדל בין כומר לתיקון הכללי?] באמת פעם קראו ככה לברסלברים – 'ידוייקים'. כי פעם היה אצלם יותר את העניין של וידוי, מתוודים לפני הצדיק האמת. אז קודם כל מה שזה דומה זו לא קושיא. הרי ברור שהנצרות היא חיקוי של היהדות. אם זה לא היה דומה זו הייתה קושיא. אני לא אומר שלא צריך למצוא את החילוק, אבל עדיין ברור שהוא חיקה את היהדות. [לפני אלפיים שנה, לפני שהיה הנצרות חשבו שאפשר לעשות תשובה בקלות] נכון, חשבו שאפשר לבוא לבית המקדש באו, לכהן מקריבים חטאת. יש מקום שהתרגום מתרגם כהנים-כומריא.

בכל אופן, ההבדל הגדול הוא בדיוק בנקודה עליה דיברנו, האם אתה מסתכל שאני האנושי מרחם והאלקים הוא דין. אם האלקים הוא דין ואני רחמים – זה נקרא כומר. כומר הוא גם מלשון "נכמרו רחמיו", אחד שיש לו רחמים בכאילו. הוא כאילו מרחם עליך יותר מהקב"ה. הוא

עושה הצגה שהוא מרחם עליך והקב"ה לא מרחם עליך.¹⁷

[אז מה התועלת בזה שהוא ירחם? הרי הם יודעים שיש ה' הם חושבים שה' ברא עולם אכזרי, והכומר הוא מזוהה עם אותו האיש, ואותו האיש מתייסר בשביל כולם. "אכן חלינו הוא נשא" זה הפסוק עליו הם נסמכים. [זה גם כתוב ביהדות] הכל כתוב ביהדות, זה בדיוק מה שאני אומר. זה דומה, זה באמת דומה. אתה אומר, היום, איזו שנה זו? 2024? זה בדיוק ללידת רבי עקיבא. אם אתה מכוון לרבי עקיבא זה בסדר, כי זה בדיוק מי שהתייסר ואמר שהוא אוהב את הקב"ה, ולא מי שאמר אני יתייסר ויגן עליכם מפני הקב"ה. מי שאמר 'גם זו לטובה', וגם בייסורים הכי גדולים שלו אמר 'מתי יבוא לידי פסוק זה ואקיימנו' זה רבי עקיבא. ואותו האיש אמר שהוא רוצה להתייסר כי הוא הרחמן העיקרי, וה' ברא עולם רע. זה ה'לעומת-זה' של רבי עקיבא.

הכל קשור לכך שהקב"ה לא גלוי ויש חורבן הבית. ועכשיו איפה הקב"ה נמצא? בתוך הצדיקים. אז הוא חשב שזה נמצא אצלו, והצדיקים חשבו שזה נמצא אצלם. הוא חשב שהקב"ה נמצא אצלו, כמו מה שאנו אומרים 'חלק אלוך ממעל' אז הוא שליש... הכל דומה, ברור שהכל דומה. זה חיקוי, מה השאלה?... בסדר, ליצנותא דעבודה זרה זה טוב דווקא. הקדמה טובה לחגיגות שלהם בימים הקרובים.

בעיקר מה שרבי נחמן התכוון להגיד בתיקון הכללי הוא שפגם הברית הוא קשקוש בלבד. דוקא ביחס לפגם הברית, זה משהו מיוחד.

העניין של תיקון הכללי הוא להביע לך שהצדיק עושה צחוק מפגם הברית, וככה הוא מתקן אותו. בתיקון הכללי הוא אומר לך שאתה צריך להיות מקושר אליו, למישהו שלא פגום בזה בכלל, לא לכומר שיש לו כמה כומריות שהפילו ממנו והוא לא סיפר על זה לאף אחד.

¹⁷ [יש עניין כזה אצל צדיקים שמעוררים רחמים שה' ירחם, ממתיקים את הדינים. זה נראה כאילו ה' ברוגז והצדיק ברחמים] מה אתה אומר על הרעיון הזה? ה'

עצבני והצדיק רחמן? [יש גם עם משה רבנו שה' אמר לו "הרף ממני"] בדיוק הדקות הזו היא ההבדל בין כומר לבין צדיק. כומר באמת חווה שהוא רחמן וה' רע, ככה הוא חושב.

התוועדות יום הח"ן

מתוך התוועדות תלמידים שנערכה לרגל יום הולדתו ה-80 של מו"ר הרב יצחק גינזבורג שליט"א ביום הח"ן של השנה.

שפלות פנימיות המלכות

מה שמאוד מיוחד בדברים שהרב מדבר עליהם הרבה פעמים היא המשיחיות. ואפשר להגיד שבחב"ד המשיחיות הפכה להיות נחלת הכלל, מאז שהרבי עשה על כך כזה רעש. ובכל זאת, אצל הרב יש לכך פנים מיוחדות בהסברה, הסברה מקורית.

כמו כן, דובר הרבה על שמלכות קשורה בשפלות. בציור הפשוט שלנו בדרך כלל מלכות זו התנשאות, וכדי לצייר שמלכות זו שפלות צריך להיות פנימי. יש פנימיות של המלכות, וצריך להיות פנימי כדי להשיג את הפנימיות הזו. נדרש להיות פנימי גם כדי לדעת איך מציירים את המלכות ככה, וגם כדי לדעת איך מציירים את הקוטביים שיש בין השפלות להתנשאות.

אני חושב שאחד השיעורים הראשונים שהרב העביר כאשר הוא הגיע לישיבה היה על הנושא הזה, שבחיצוניות המלכות היא התנשאות ובפנימיות היא שפלות.

לא לפחד ללכת על דמיונות

חשבתי לצייר את זה בצורה אחת, רגישה קצת. שהרבה ממה שמעכב אותנו מללכת על דברים גדולים היא העובדה שאנחנו מרגישים שאנחנו יכולים מאוד להיתפס לדמיון. אם אני הולך על איזה משהו, ובסוף יתברר שאני מדמיון – זה מפחיד אותי, וממילא אני מקטין את השאיפות שלי. אני רוצה להיות יותר מציאותי, יותר ריאלי, ואני מקטין את הדברים שאני הולך עליהם אפילו ביני

שיהיה מזל טוב! מזל טוב לכולם. ברכות מכולם מסתמא לרב, שיהיה "בגבורות" – שמונים שנה", בהתגברות. מוזר קצת לעשות יום הולדת שהוא לא נמצא בה...

נח "האדם הראשון השני"

בשנים האחרונות, כבר 10 שנים שהרב מדבר הרבה על מהפכה רביעית, אז חשבתי על זה משהו.

נותנים הרבה דגש על כך שהרב נולד ביום הח"ן של השנה. וגם אבי האנושות, נח, מחובר לימים האלה, כי כ"ז חשון יבשה הארץ מהמבול, וממילא כ"ח חשון הוא היום שבו האנושות מתחילה מחדש. יש ביטוי אצל אבא שלי, שהוא קורא לנח – "אדם הראשון השני", אבא של האנושות. לאברהם אבינו הוא קורא "אדם הראשון השלישי", האדם הגדול בענקים. הרבה שנים אצל הרב הדמות הכי עיקרית היתה משה רבנו, ולפני כמה שנים הוא דיבר על כך שהעיקר זה אברהם אבינו, אב המון גויים, הדמות העיקרית קצת התחלפה.

אפשר לומר שיש איזה משהו יסודי באדם, שהוא הופך להיות בן נח, ולהיות 'בן נח' הכוונה להסתכל על עצם הקיום. כל זה קשור למה שהרב מדבר כל השנים על השפלות. שאם בחב"ד מדברים הרבה על ביטול, הוא מדבר הרבה על שפלות.

אז נגיד איזה ווארט קצר על השפלות במשנה של הרב:

לבין עצמי. ואז יוצא שאין לי לא התנשאות וגם לא שפלות. למה אני לא מתנשא? כי אני לא הולך על מה שבא לי. ולמה אין לי שפלות? בגלל שאני כל הזמן שומר על הכבוד שלי. אני לא הולך על שום דבר שאני חושש שהוא יגרום לתפוס אותי כמדומיין.

אחד הדברים היפים שאני חושב שרואים אצל הרב הוא שלא מפריע לו להיות מדומיין. היכולת ללכת על משהו שהוא מדומיין היא גם התנשאות, שהרי אתה הולך על משהו שהוא לא קשור למציאות.

כתוב שמלכותא בלא תגא זו חוצפה כזאת, שהאדם הולך על משהו שלא כל כך מתאים לו. אז למה זה כן מתאים? זה מתאים רק בגלל שאני אומר שפשוט אני הולך על זה כי בא לי ללכת על זה, נחמד לי ללכת על זה, אני חומד ללכת על זה. כיון שבא לי ללכת על זה אני הולך, למרות שזה יכול להיתפס כדמיון.

ואז יש פה באמת התנשאות, אבל יש פה גם הרבה שפלות, ובעיקר-בעיקר יש כאן הרבה ריאליה, הרבה מציאותיות. מה הכוונה? שזה נוגע לבעיה בסיסית ביותר באדם. הרבה מהבעיות הנפשיות שיש קשורות לכך שהאדם משווה את עצמו לאחרים, חושב כמו אחרים, אין לאדם את היכולת להביע את עצמו כמו שבא לו.

ולהקנות לאדם את האיוון הנכון בין התנשאות ובין שפלות זו מתנה חשובה מאוד שבעצם נוגעת בדבר הכי בסיסי שהאדם זקוק לו.

שיעור הרב איציק לישיבת "דורשי יחוד",
פרשת ויצא, תשפ"א.

שאלות ותשובות בעבודת ה'

שללמוד תורה זה כל החיים שלי, זה החיות שיש לי.

אם בן אדם מצייר שהחיים שלו הם כל מיני דברים מעניינים שיש בעולם, העולם הזה זה המקום שבו הוא חי והוא צריך להחליט איזה דברים מעניינים בתוכו לעשות, ומשם הוא יוצא ללמוד תורה, משום שאף שמה שמעניין אותו זה העולם הזה בכל זאת צריך גם ללמוד תורה – אז כל פעם שהוא לומד תורה, זה מאוד מעצבן אותו שהוא לומד תורה, וזה מאוד קשה לו ללמוד תורה. אבל לא זה מה שאנחנו מדברים עליו, משום שאצל בן אדם כזה כל הקושי הוא בגלל שיש לו טעות, הוא לא יצא מבאר שבע, הוא לא יצא מארץ ישראל, הוא רק יצא מעשיו, ומנסה ללמוד תורה.

הקושי של יעקב הוא הפוך, אם הוא היה נשאר בארץ ישראל, הוא היה יכול להישאר ללמוד תורה בלי שום בעיה כמו אברהם ויצחק, הכל היה בסדר, פתאום הוא הולך ללמוד תורה באופן אחר וזה קשה.

ההבדל בין העבודה בבאר שבע לבין העבודה בחרון

מה ההבדל בין הלימוד תורה הראשון של אברהם ויצחק ויעקב עוד לפני שהוא יוצא לחרון, ולבין הלימוד תורה של יעקב אחרי שהוא יורד לחרון ומתאמץ מאוד?

נגיד את זה באופן שזה אצלנו בישיבה, יושבים בישיבה ולומדים חסידות, אז לומדים שיש הקדוש ברוך הוא שאנחנו מאמינים בו (כמו אברהם אבינו), שיש עבודת ה' ותפילה (כמו יצחק אבינו), וכך הקב"ה מאוד מאוד נוכח יחסית, אז זה נעים לדבר על זה. כל אחד צריך למצוא את המקום שזה

[שאלה:] איך לומדים תורה גם כשאין כל כך חשק ללמוד?

בתחילת הפרשה כתוב "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", כתוב שיעקב אבינו הוא עמוד התורה, וכתוב גם ש"חרנה" זה מלשון "חרון אף", מתאים למה שחז"ל דרשו על התורה "תורה שלמדתי באף היא עמדה לי", וצריך להבין איך לומדים בחרון אף.

אפשר לחשוב שהכוונה היא לצעוק על החברותא, זה רעיון מאוד מאוד חזק, אבל זה לא מה שאנחנו רוצים לדבר עליו עכשיו. אבל חרון אף שאנחנו מדברים עליו, זה קושי, הכוונה שיש איזה קושי פה. ובפרשה שלנו, שיעקב הולך לחרון זאת אומרת שלא רק שיש קושי, אלא יעקב גם הולך אל הקושי. אמנם הוא לא הולך לשם מבחירה כל כך, הוא הולך לשם קצת בעל כרחו, כי רבקה אומרת לו שעוד מעט עשוי יהרוג אותו אם הוא ישאר, אז הוא בורח.

אבל מצד שני כשיעקב הולך לחרון הוא עושה זאת על דעת לחזור, הוא הולך לשם לימים אחרים, זה לא שהעיקר שהוא יהיה רק במקום של חרון, אלא צריך שיהיה גם מתיקות בתורה, כמו שאנחנו מתפללים כל יום והערב דברי תורתך בפיו.

כדי להגיע לקושי של חרון אף שהוא ממש קשה, כדי להגיע לזה שאני הולך ללמוד תורה בחרון, אני צריך קודם כל להיות בבאר שבע, להיות קודם כל מחובר לאברהם ויצחק, ומשם לצאת לחרון. כלומר אני צריך להיות קודם כל בתפיסה

נעים לו. אף אחד לא רוצה להיות מנותק מהקב"ה, ולא רוצה להיות אחד שחושב שאין הקב"ה, כל אחד רוצה להיות כמו אברהם אבינו שמאמין, כמו יצחק אבינו שיש לו קשר עם הקב"ה, ושהוא מתפלל אליו, שזה יהיה השיח שלו, ושזה יהיה חלק מההווי של החיים שלו. כך גם יעקב אבינו כשהוא היה בבאר שבע, הוא לא רוצה להיות מנותק מהקב"ה, זה העיקר בחסידות, שצריך לדבר על הנוכחות של ה' ועל קשר שלנו איתו, וזה משהו שהוא אמור מאוד לענג את האדם.

אבל בסופו של דבר, אם אנחנו רק נהיה במקום הזה שנדבר על הקב"ה רק במקום שכיף ונעים לנו, זה יהיה מאוד מנותק מאיתנו, וזה לא יהיה כל כך קשור לחיים שלנו. הרי אין לנו תפיסה בקב"ה ואנחנו לא חיים את הנוכחות שלו, וממילא זה מנותק מאיתנו ואנחנו לא יודעים מה בדיוק הולך שם (לכן הרבה פעמים קשה לנו לדבר על העניינים האלו "בסדר, די, כבר אנחנו יודעים, יש ה', יש אותנו ואמור להיות קשר בינינו, הרי אנחנו לא יודעים מה בדיוק הולך ומה יצא מזה שעוד פעם אתה תדבר על זה, זה לא תכל'ס"). אם אני מדבר על זה המון המון המון למרות שהקב"ה לא נוכח אצלי, ואני לא באמת מרגיש שיש לי קשר עם הקב"ה, אני מרגיש שבסוף זה נשאר מרחף למעלה ולהתחיל לדבר על זה בעל כרחי עוד פעם ועוד פעם זה ממש חסר טעם, אז מה עושים?

אז יש חלקים נוספים בתורה, כמו שיש חלקים בתורה שאני מדבר על מציאות ה', יש חלקים בתורה שה' מדבר על המציאות שלנו. זה כבר פחות מענג, זה כבר לא כזה פשוט, כי אני צריך להתחיל לברר איזה מציאות היא נכונה, איזה מציאות היא לא נכונה, מה רצוי בעיני ה', מה לא רצוי בעיני ה', אני צריך להתעסק מאוד מאוד חזק במציאות עם המון המון פרטים. זה לא רק בחלק הנגלה של התורה, אותו דבר זה אפילו בלימוד

חסידות, בלימוד חסידות כשאני רוצה להבין טוב, אני צריך להתחיל להבין מה הבנתי קודם מה אני מבין עכשיו, מה כתוב בספר, האם זה סותר מקומות אחרים שכתוב בספר הפוך, מתחיל להיות מלא מלא פרטים, כי אני רוצה שזה ממש ממש יתפס בי, אם זה כך אז זה גם הופך להיות כמו נגלה. כשאני מתחיל להיכנס לתוך פרטים ולברר את הפרטים מאוד מאוד חזק, להעמיד כל פרט במקומו, ולהגדיר אותו, אני צריך לעבוד מאוד מאוד קשה. וזה החרון אף שיעקב אבינו הולך אליו. כלומר, הוא הולך לעשות בירור מאוד מאוד פרטני למציאות, ובשביל זה צריך הרבה הרבה עמל, והרבה עבודה, והרבה נכונות להיכנס גם למקומות שזה לא סתם לדבר על הקשר עם ה' איפה שזה נעים לי ואיפה שאני מרגיש את כמה שה' הוא מקור כל התענוגים, אלא הוא אומר אני רוצה עכשיו לדעת אם הפרט הזה טוב או הפרט הזה טוב, זה נכון או זה נכון, מה ההגדרה של הדברים, מה הפרטים של הדברים, זה עבודה קשה.

קודם כל, אל תהיה עשוי

נחזור לשאלה מה הציור שצריך להיות לבי נשמצא בשיבה. קודם כל, צריך שלא ח"ו יהיה לו ציור כמו של עשוי כזה שרוצה להיות בעל נפח גדול בעולם, שהעולם הזה מאוד מאוד משעשע אותו, הוא אדמוני ויש לו הרבה חיות ממה שקורה בעולם, וכשהוא בא ללמוד תורה הוא שואל: "נורא קשה לי ללמוד תורה, איך עושים שזה יהיה קל?". מי שזה הציור שלו זה סוגיא אחרת, שצריך מה שצריך כדי לפתור אותה זה לשים לב שהחיים שלנו זה לדבר על הקב"ה, לא לדבר על העולם הזה, העולם הזה הוא לא מה שמושך אותנו, מה שמושך אותנו זה הקב"ה. זה התענוג האמיתי שלנו, ושמא אנחנו חיים. את זה אנחנו חיים, ולשמא אנחנו מתגעגעים. זה צריך להיות הציור המקיף של האדם. אם הציור הכללי שיש לאדם על החיים זה שמה שכיף בחיים

בפרטים את התענוג בקשר עם ה', וזה הרבה עבודה.

זה מה שיעקב הולך לחרן. להישאר בבית ההורים (אברהם ויצחק), להישאר בקשר עם ה', זה מאוד מאוד נחמד, אבל שמה עשוי יכול להרוג אותו. מה הכוונה שעשוי יכול להרוג אותו? שבסופו של דבר, לא ברור האם יהיה יותר מעניין העולם הזה, או יהיה יותר מעניין אלוקות. לא ברור מה יגבר. מי שיש לו חיות מהעולם הזה, יש לו גם חיות מאוד מאוד גדולה. מי שיש לו חיות מהקב"ה גם לו יש חיות מאוד גדולה. אבל לא ברור איזו חיות תנצח. לכן אני צריך לברוח משם. אסור לי להיות במקום שבו החיות מהעולם הזה יכולה להרוג את החיות מהקשר עם ה'.

אחרי שאני בורח משם אני מגיע למקום שאני צריך עכשיו לא רק להיות קשור לתענוג מהקב"ה, אלא אני צריך להיות במקום שבו הקב"ה מגלה בתוך החיים שלי ממש. אני לא יכול להישאר במקום שבו אני רוצה חיות, אם אני אשאר רק במקום שאני רוצה חיות, יכול להיות שהחיות מהעולם הזה תהיה יותר חזקה מהחיות מהקב"ה. אז אני הולך במקום שלא אכפת לי החיות, אלא אכפת לי איך אני מצליח לבטא בתוך הפרטים הקטנים את הקשר שלי עם הקב"ה. וזה קשה, זה חרון אף, להחליט להיכנס לתוך האותיות הקטנות, לתוך הגמרא, לתוך הלימוד. להיות בזמן של ניגונים, בתפילות, בימים נוראים וכו' זה יותר קל, אך להיות ביום יום בקשר עם ה', זה קשה. אם אני רוצה להיות עם חיות, אם ממש יעניין אותי שכל מה שיהיה לי זה שיהיה לי חיות מאוד מאוד גדולה, בסוף החיות של העולם הזה תנצח. אבל אם אני מבין שאמנם אני רוצה שיהיה לי חיות מהתורה, אבל אני לא רוצה רק חיות, אני רוצה שזה יטמע חזק חזק בתוך החיים שלי. אז אני צריך לרדת לתוך החיים שלי, ולמצוא את הברור הנכון של כל דבר

זה כל מיני דברי הבל, אז באמת אחר כך כשהוא צריך להתאמץ, הוא באמת כל פעם מרגיש שהוא מתאמץ, וככל שהוא מרגיש שהוא יותר מתאמץ, ככה הוא מרגיש יותר שהוא רוצה לברוח.

יגיעה בתורה להכניס את הקב"ה לתוך החיים

אחרי שהציור שיש לאדם במקיף זה לא ציור כמו של עשוי. אלא יש לו במקיף תענוג מלהיות בקשר עם הקב"ה. ולשם הוא נמשך ומתגעגע, והוא שם לב שבאמת זה ככה, שיש לו מקום כזה שאם הוא היה יכול להיות בקשר עם הקב"ה, זה היה הכי טוב לו. וזה מונח לו בצורה בסיסית פשוטה אלא שזה מאוד מקיף ומאוד רחוק. הוא רוצה שזה יכנס לו בתוך החיים, ובשביל זה צריך שזה יהיה עם עמל ויגיעה, כדי לברור איך ה' רוצה להנחיל לנו את התורה, מה הוא חושב על כל פרט ופרט בתוך המציאות. שזה כל עולם הנגלה. אז היגיעה צריכה להיות לא שאני נמשך באמת, באמת אני נמשך למשהו אחר, אבל, אני מתייגע להימשך לזה. אני צריך לשים לב למצוא את המקום שיש בי שאני נמשך לקב"ה.

זה נכון לכל אחד. גם מי שלא הולך להיות כל החיים שלו רק בלימוד תורה, והעניין של הנשמה שלו במשך החיים זה לעשות דברים אחרים, בכל זאת, לכל יהודי באשר הוא יש מקום בתוכו שהקשר עם ה' זה התענוג הכי כללי שיש, זה לכל אחד יש. אז דבר ראשון כמו שאמרנו זה למצוא את המקום הזה; אחר כך, לחשוב מה אני עושה עם זה, אז תלוי, יש אחד שלהיות בתוך המקום הזה זה כבר באופן טבעי לו, אז יש לו הרבה הרבה מה לעשות שמה, והוא נהנה מאוד, ברוך ה'; ויש מי שזה פחות, ואז הוא צריך יותר לחשוב מה הוא עושה עם זה בחיים? מה זה אומר לו בחיים? שמה הוא כבר צריך להתייגע, הכוונה שהוא צריך להתייגע לחוות איך בתוך החיים הוא מוצא

בתוך המציאות שאני חי בה, איפה הקב"ה נמצא, ואיפה הקב"ה לא נמצא.

מתוך היציאה של יעקב לחרן נולדים לו כל הבנים, דוקא במקום של הירידה לפרטים, נולדים כל הבנים-השבטים. כל התלמידים נולדים מזה שיש הרבה בירורים, אחד תופס בצורה כזאת את מה שהרב אומר, והשני תופס קצת אחרת, בסוף הם חולקים אחד על השני, כמו שנראה בפרשיות הבאות. זה לא כזה פשוט. כל אחד תופס את האבא אחרת, תופס את הסבא אחרת, את הסבא רבא אחרת, את האימהות וכו', הכל נהיה מורכב והם רבים ביניהם, וכל בניך למודי ה'.

הבנים האחרונים של השפחות, שאפשר להגיד שמבחינה מסוימת הם הכי אחרונים, הם בסוף העבודה, הם קרואים אשר ונפתלי, אושר ומתיקות (נפתלי=נופת לי). זה שבסוף בקצה האחרון הכי למטה אני יכול להרגיש גם את המתיקות של התורה, וגם את האושר של החיים שהיא נותנת, זה אחרי שנולדים כל הילדים. בסוף אדם מרגיש כשהוא לומד תורה הוא מרגיש שהוא צריך להיזהר שהאושר והמתיקות לא יהיו העיקר, כמו שאמרנו, שהעיקר יהיה העמל, אבל בסוף הוא מרגיש שיש בזה המון המון מתיקות. והמון המון אושר. אז בעז"ה שנזכה ל"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", עד שנולדים לו גם כל השבטים, כולל אשר ונפתלי.

לוח מודעות

עלון מעמקים זקוק לך!

רוצה להיות נציג של העלון בישיבה או בבית הכנסת הקרוב?

צור איתנו קשר – 058-5277247 (עתי תור).

מדי יום ראשון מתקיים שיעור בחסידות (אנו בעיצומו של מאמר פרק בעבודת ה') בבית הרב יצחק שפירא בשעה 21:30 בירושלים, רחוב הרב צבי יהודה 18, קומה 2 דירה 4.

בימי רביעי מתקיימים שיעורים בישיבת עוד יוסף חי ביצהר:
12:00 שיעור כללי במסכת כתובות; 15:15 שיעורים בספר התניא.
מוזמנים בשמחה!

לשמיעת שיעורים בקול הלשון 073-3718149.

לקבלת השיעורים השבועיים של הרב ניתן לפנות בדוא"ל אל
yosefperl@gmail.com.

למעוניינים נפתח פורום עיונים ודיונים בדברי הרב יצחק שפירא.
ניתן להירשם בדוא"ל ל-ataitor1@gmail.com.

בס"ד ספר חדש של הרב יצחק שפירא יוצא לאור – 'זה השער – ביאור לשער היחוד והאמונה'. הספר מתאר לנו הבנה בהירה מהי האמונה באחדות ה' על פי דברי אדמו"ר הזקן, על פיה כל המציאות כולה היא חלק בלתי נפרד מהקב"ה. על ידי הלימוד בספר, אנו יכולים ממש לראות בעיני רוחנו כיצד אנו והעולם כולו, לגמרי חלק מה' יתברך. לרכישה מוקדמת צור קשר – 058-5277247 (עתי תור).

